

AGDUPT

Addressing skills mismatching in the green sector through Digital Upskilling of veT

D3.2

Udhëzime për Krijimin e Planeve të Veprimit për Institutet e AFP-së

CESIE

Co-funded by
the European Union

Informacioni i dorëzueshëm

Marrëveshja e Grantit	
Nr.	
Akronimi i projektit	ADDUPT
Titulli i Projektit	Adresimi i mospërputhjes së aftësive në sektorin e gjelbër përmes Përmirësimit të aftësive Digjitale të Arsimit & Formimit Profesional
Kohëzgjatja e projektit	01.01.2023 – 31.12 2025
Numri i referencës së projektit	101092390
WP	WP3 – Korniza e Integruar e Ndërtimit të Kapaciteteve për AFP-në
Detyra	T3.2
I dorëzueshëm	D3.2 Udhëzime për Krijimin e Planit të Veprimit për Institutet e AFP-së
Statusi	Drafti i parë
Numri i versionit	1.0
Përgjegjës për dorëzimin	CESIE
Niveli i shpërndarjes	BE
Data	31.03.2024
Data e dorëzimit	

Koordinatori i projektit

Emri	
Organizata	CENTRO SUPERIOR DE FORMACION EUROPA-SUR SA - CESUR

Email	info@cesurformacion.com
Adresa postale:	Calle Tomás Heredia 12, Málaga, Spanjë

Historiku i versionit

Version	Data	Autori	Përshkrim
1.0	18.02.2024	CESIE	Drafti i parë
2.0	16.03.2024	CESIE	Drafti përfundimtar

Lista e autorëve

Emri	Organizimi
Fabrizio Di Spezio	CESIE – Centro Studi e Iniziative Europeo

Tabela e Përmbajtjes

<i>Udhëzime për Krijimin e Planeve të Veprimit për Institutet e AFP-së.....</i>	<i>1</i>
Informacioni i dorëzueshëm	2
Koordinatori i projektit	2
Historiku i versionit.....	3
Lista e autorëve	3
Tabela e Përmbajtjes	4
Fjalorth	8
Lista e shkurtesave	10
Përmbledhje ekzekutive	11
Kontekst	13

<i>Prezantimi .....</i>	<i>15</i>
<i>Rëndësia e Aftësive të Gjelbra në Sektorin e AFP-së .....</i>	<i>15</i>
<i>Kapitulli 1: Roli i Inovacionit Digjital në programet moderne të AFP-së.....</i>	<i>17</i>
<i>1.1 Integrimi i burimeve digjitale.....</i>	<i>18</i>
<i>1.1.1 Strategjitë novatore për inkorporimin e mjeteve digjitale.....</i>	<i>20</i>
<i>1.1.2 Përdorimi strategjik i platformave të mësimit elektronik për të pasuruar kurrikulat e AFP-së.....</i>	<i>21</i>
<i>1.1.3 Përdorimi i Integritit Digjital për Përshtatshmëri dhe Angazhim.....</i>	<i>22</i>
<i>1.2 Integrimi digjital i qëndrueshëm në institucionet e AFP-së: Balancimi i inovacionit me përgjegjësinë mjedisore.....</i>	<i>24</i>
<i>1.2.1 Praktikrat e qëndrueshme digjitale në institucionet e AFP-së .....</i>	<i>26</i>
<i>1.2.2 Raste studimore nga jeta reale.....</i>	<i>27</i>
<i>Kapitulli 2: Qasja e gjithë institucionit .....</i>	<i>29</i>
<i>2.1 Qasja e gjithë institucionit: Komponentët kryesorë .....</i>	<i>30</i>
<i>2.2 Zbatimi i qasjes së të gjithë institucionit.....</i>	<i>31</i>
<i>2.2.1 Zbatimi i qasjes së të gjithë institucionit: Strategji të detajuara.....</i>	<i>31</i>
<i>Kapitulli 3: 5 Qasjet e Arsimit për Zhvillim të Qëndrueshëm</i>	Error!
	Bookmark not defined.

3.1 Gjelbërimi i kampusit: Një udhëzues praktik për institucionet e AFP-së	36
3.1.1 Komponentët kryesorë të gjelbërimit të kampusit.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.2 Zbatimi i Iniciativës së Kampusit të Gjelbërimit	Error! Bookmark not defined.
3.2 Gjelbërimi i kurrikulës dhe trajnimit: Një qasje strategjike për institucionet e AFP-së.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.1 Strategjitë kryesore për gjelbërimin e kurrikulës	Error! Bookmark not defined.
3.2.2 Zbatimi i qëndrueshmërisë në kurrikulë dhe trajnim...	Error! Bookmark not defined.
3.3 Nxitja e Kërkimit dhe Inovacionit të Qëndrueshëm në Institucionet e AFP-së	Error! Bookmark not defined.
3.3.1 Elementet kryesore të kërkimit dhe inovacionit të qëndrueshëm	42
3.3.2 Rritja e Mjedisit të Kërkimit dhe Inovacionit	Error! Bookmark not defined.
3.3.3 Zbatimi i iniciativave të kërkimit të qëndrueshëm dhe inovacionit	Error! Bookmark not defined.
3.4 Ndërtimi i kapaciteteve për qëndrueshmëri në institucionet e AFP-	

së.....**Error!**

Bookmark not defined.

3.4.1 Strategjitë kryesore për ngritjen e kapaciteteve ..... **Error!**

Bookmark not defined.

3.4.2 Zbatimi i Programeve të Ngritjes së Kapaciteteve 45

3.5 Angazhimi i komunitetit dhe forcimi i partneriteteve për qëndrueshmëri në institucionet e AFP-së **Error! Bookmark not defined.**

3.5.1 Strategjitë për Angazhimin e Komunitetit dhe Ndërtimin e Partneritetit ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.5.2 Zbatimi i Angazhimit Efektiv të Komunitetit dhe Inicativave të Partneritetit ..... **Error! Bookmark not defined.**

Kapitulli 4 - Nga Qasjet në Veprim: Krijimi i një Plani

Gjithëpërfshirës Veprimi për Institutet e AFP-së ..... **Error! Bookmark not defined.**

4.1 Hapi 1: Konsolidimi i mirëkuptimit dhe angazhimit ..... **Error! Bookmark not defined.**

4.2 Hapi 2: Planifikimi Strategjik i përafuar me Pesë Qasjet ..... **Error! Bookmark not defined.**

4.3 Hapi 3: Zbatimi i Planit të Gjelbërimit.... **Error! Bookmark not defined.**

4.4 Hapi 4: Monitorimi i progresit dhe vlerësimi i rezultateve....**Error! Bookmark not defined.**

Konkluzioni dhe drejtimet e ardhshme për institucionet e AFP-së..... **Error! Bookmark not defined.**

Fjalorth

Term/koncept kyç	Përshkrim
------------------	-----------

Integrimi digjital i qëndrueshëm	Praktika e përfshirjes së teknologjive digjitale në kornizat arsimore në një mënyrë të përgjegjshme për mjedisin.
Integrimi i burimeve digjitale	Përfshirja e mjeteve dhe burimeve digjitale në kurrikulë rrit përvojat dhe rezultatet e të nxënësve.
Platformat e të mësuarit elektronik	Platformat online ofrojnë përmbajtje dhe përvoja edukative, shpesh me mjete dhe burime ndërvepruese.
Realiteti i shtuar (AR) dhe realiteti virtual (VR)	Teknologjitë që mbivendosin informacionin digjital në botën reale (AR) ose krijojnë mjedise digjitale tërësisht tërheqëse (VR).
Praktikat e qëndrueshme digjitale	Praktikat që minimizojnë ndikimin mjedisor të teknologjive digjitale në mjediset arsimore.
Gjelbërimi i kampusit	Iniciativat synojnë t'i bëjnë operacionet e kampusit më të qëndrueshme, duke përfshirë efikasitetin e energjisë, reduktimin e mbetjeve dhe promovimin e biodiversitetit.
Gjelbërimi i kurrikulës	Integrimi i parimeve dhe praktikave të qëndrueshmërisë në të gjitha fushat mësimore për të përgatitur studentët për të kontribuar në një të ardhme të qëndrueshme.
Aftësitë e Gjelbra	Njohuritë, aftësitë, vlerat dhe qëndrimet e nevojshme për të jetuar, zhvilluar dhe mbështetur një shoqëri të qëndrueshme dhe me efikasitet të burimeve.
Tranzicioni i Gjelbër	Zhvendosja drejt një ekonomie dhe shoqërie më të qëndrueshme dhe miqësore me mjedisin. Ai përfshin reduktimin e emetimeve të karbonit, rritjen e burimeve të rinovueshme të energjisë dhe promovimin e praktikave të qëndrueshme në të gjitha fushat e jetës.
Kërkim dhe Inovacion i Qëndrueshëm	Aktivitetet kërkimore dhe inovative të fokusuar në adresimin e sfidave të qëndrueshmërisë dhe avancimin e zgjidhjeve të qëndrueshme.
Qasja e gjithë institucionit	Një strategji gjithëpërfshirëse që përfshin integrimin e qëndrueshmërisë në të gjitha aspektet e një institucioni arsimor, nga qeverisja dhe funksionimi deri te kurrikula dhe angazhimi i komunitetit.

Literaturë Digjitale	Aftësia për të gjetur, përdorur, vlerësuar, krijuar dhe komunikuar në mënyrë efektive informacionin duke përdorur teknologjitë digjitale.
Ekonomi rrethore	Një sistem ekonomik që synon minimizimin e mbetjeve dhe maksimizimin e burimeve nëpërmjet ripërdorimit, riparimit, rinovimit dhe riciklimit.
Përfshirja digjitale	Përpjekjet për të siguruar që të gjithë individët dhe komunitetet, duke përfshirë më të pafavorizuarit, të kenë akses dhe aftësi për të përdorur teknologjitë digjitale dhe internetin.
Mbikëqyrja e Mjedisit	Përdorimi dhe mbrojtja e përgjegjshme e mjedisit natyror nëpërmjet ruajtjes dhe praktikave të qëndrueshme
Gjurmë të karbonit	Një masë e sasisë së gazeve serrë (si dioksidi i karbonit) të emetuar në atmosferë për shkak të aktiviteteve njerëzore.
Gamifikimi	Zbatimi i elementeve tipike të lojës (p.sh., shënimi i pikëve, konkurrenca me të tjerët, rregullat e lojës) në fusha të tjera të veprimtarisë, si edukimi, për të inkurajuar angazhimin me përmbajtjen.

Lista e shkurtesave

Akronimi	Përshkrim
AFP	Arsimi dhe Formimi Profesional
BP	Ballkani Perëndimor
BE	Bashkimi European
MVM	Mjedi Virtual Mësimor
AR/VR	Realiteti i shtuar / Realiteti Virtual

Përmbledhje ekzekutive

Përballë shqetësimeve të përshkallëzuara mjedisore dhe imperativit për zhvillim të qëndrueshëm, "Udhëzimet D 3.2 për Krijimin e Planeve të Veprimit për Institutet e AFP-së" del si një dokument kryesor, duke hartuar një kurs për institucionet e Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) për t'u lidhur ngushtë me kërkesat në zhvillim të sektorit të gjelbër. Ky udhëzues nënvizon rolin kritik të AFP-së në përgatitjen e një fuqie punëtore të aftë në zanatet e tyre dhe të aftë në praktikat e qëndrueshme dhe teknologjitë digjitale, duke kontribuar kështu në ekonominë e gjelbër.

Dokumenti përshkruan një qasje të shumëanshme për zhvillimin e kurrikulës, duke mbështetur një përzierje të njohurive teorike dhe përvojës praktike. Ky model trajnimi i dyfishtë siguron që nxënësit të fitojnë aftësitë e nevojshme për sipërmarrjen e gjelbër, duke filluar nga zgjidhjet e energjisë së rinovueshme deri te praktikat e qëndrueshme bujqësore dhe menaxhimi i mbetjeve. Udhëzimet theksojnë nevojën që programet e AFP-së të përshtaten në mënyrë dinamike me ritmin e shpejtë të avancimit teknologjik dhe ndryshimin e rregulloreve mjedisore, duke siguruar që të diplomuarit të jenë të pajisur mirë për të përballuar sfidat dhe mundësitë e sektorit të biznesit të gjelbër.

Në qendër të udhëzimeve është integrimi i burimeve digjitale të mikromësimit, mjetet thelbësore për rritjen e aksesit dhe angazhimin në arsimin e AFP-së. Këto burime lehtësojnë të nxënët e përqendruar në madhësi të vogël, të përshtatur për nevojat individuale të nxënësve, duke e bërë arsimin më fleksibël dhe më të përshtatshëm për kërkesat e industrisë. Dokumenti ofron strategji vepruese për zhvillimin e këtyre burimeve digjitale, duke siguruar që ato të përputhen me aftësitë dhe kompetencat e sektorit të gjelbër.

Për më tepër, udhëzimet theksojnë rëndësinë e zhvillimit dhe përshtatjes së vazhdueshme të aftësive, duke u bërë thirrje institucioneve të AFP-së që të qëndrojnë vigjilente në monitorimin e ofertës dhe kërkesës për aftësi në sektorin e gjelbër. Kjo përfshin

përfshirjen e aftësive të reja të gjelbra në kurrikulat dhe përmirësimin e programeve ekzistuese me kompetenca digjitale, duke reflektuar rëndësinë në rritje të digjitalizimit në të gjithë sektorët, përfshirë ekonominë e gjelbër.

"Udhëzimet D 3.2" gjithashtu mbrojnë përafrimin e AFP-së me udhëzimet e politikave për një tranzicion të drejtë drejt ekonomive dhe shoqërive të qëndrueshme mjedisore, duke siguruar që AFP të kontribuojë në qëllimet më të gjera shoqërore të qëndrueshmërisë dhe drejtësisë sociale. Ai paraqet një vizion të sektorit të gjelbër si një katalizator për zhvillimin e qëndrueshëm, duke theksuar potencialin e tij për krijimin e vendeve të punës, investimet dhe minimizimin e ndikimit mjedisor.

"Udhëzime D 3.2 për krijimin e planeve të veprimit për institucionet e AFP-së" është një udhërrëfyes gjithëpërfshirës për institucionet e AFP-së që synojnë të lundrojnë në tranzicionin drejt një modeli arsimor më të qëndrueshëm dhe të integruar digjitalisht. Ai thekson rolin kritik të AFP-së në pajisjen e fuqisë punëtore për ekonominë e gjelbër, duke avokuar për inovacionin e kurrikulës, integrimin e burimeve digjitale të të mësuarit dhe një angazhim të palëkundur ndaj qëndrueshmërisë dhe barazisë. Ky dokument është i dobishëm për arsimtarët, politikëbërësit dhe palët e interesuara në sektorin e AFP-së që kërkojnë të përshtaten me peizazhin në ndryshim të sektorit të biznesit të gjelbër dhe të kontribuojnë në ndërtimin e një të ardhmeje më të qëndrueshme dhe të barabartë.

Kontekst

Agjenda e zgjerimit të BE-së për rajonin e Ballkanit Perëndimor (BP) identifikon fusha të ndryshme që kërkojnë vëmendje, me situatën e tregut të punës që është një shqetësim i rëndësishëm. Ndërsa rimëkëmbja ekonomike e rajonit tregon progres premtues, një sfidë kritike vazhdon në një mospërputhje të konsiderueshme midis aftësive dhe kompetencave të ofruara dhe kërkesave të bizneseve. Për të adresuar këtë çështje, projekti ADDUPT u iniciua me një fokus të veçantë në forcimin e lidhjes ndërmjet ofrimit të Arsimit dhe Trajnimit Profesional (AFP) në Ballkanin Perëndimor dhe sektorit të gjelbër në zhvillim në tregjet e tyre të punës.

Projekti ADDUPT ka vendosur disa objektiva për të forcuar sistemin e AFP-së në rajon dhe për të nxitur një marrëdhënie të frytshme me sektorin dinamik të gjelbër. Së pari, ai kërkon të zhvillojë një mekanizëm për diagnostikimin e nevojave të biznesit në sektorin e gjelbër, duke siguruar një përafrim në kohë dhe gjithëpërfshirës midis ofrimit të AFP-së dhe kërkesave në zhvillim të industrive të ndërgjegjshme për mjedisin. Projekti synon gjithashtu të ofrojë një analizë të thellë të sektorit të gjelbër në vendet pjesëmarrëse, përkatësisht Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë dhe Mal të Zi.

Projekti thekson gjithashtu mbështetjen për trajnerët dhe stafin e AFP-së në Ballkanin Perëndimor, duke synuar krijimin e lidhjeve fleksibël dhe ndërvepruese ndërmjet AFP-së dhe tregut të punës. Duke ndërtuar

kapacitetin e institucioneve të BP-AFP për të përfshirë nevojat e tregut të gjelbër të punës në dispozitat e tyre të trajnimit, projekti synon të rrisë potencialin e punësimit të nxënësve të BP-AFP dhe t'i pajisë ata me aftësitë e nevojshme për të lulëzuar në sektorin e gjelbër në zhvillim.

Për të arritur këto qëllime, projekti ADDUPT ka prioritet zhvillimin e vazhdueshëm profesional të mësuesve dhe trajnerëve të AFP-së në Ballkanin Perëndimor. Ky theks mbi trajnimin dhe ngritjen e aftësive synon të forcojë cilësinë e sektorit të AFP-së, duke siguruar që ai të mbetet i adaptueshëm dhe i përgjegjshëm ndaj kërkesave gjithnjë në ndryshim të tregut të punës. Ndërsa adreson nevojat e sektorit të gjelbër në zhvillim, projekti synon gjithashtu të nxisë një marrëdhënie simbiotike midis institucioneve të AFP-së dhe bizneseve, duke përafruar ofrimin e AFP-së me nevojat specifike të sektorit të gjelbër.

Në përgjithësi, projekti ADDUPT përfaqëson një përpjekje të përbashkët për të përmirësuar cilësinë e arsimit dhe trajnimit të AFP-së në Ballkanin Perëndimor duke adresuar nevojat specifike të sektorit të gjelbër në zhvillim. Ky projekt përpiqet të kontribuojë në rritjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të rajonit të Ballkanit Perëndimor, duke kapërcyer hendekun e aftësive dhe duke lehtësuar bashkëpunimin produktiv midis AFP-së dhe tregut të punës.

Prezantimi

Rëndësia e Aftësive të Gjelbra në Sektorin e AFP-së

Përballë sfidave në rritje të shkaktuara nga ndryshimet klimatike dhe degradimi i mjedisit, urgjenca për një ndryshim drejt qëndrueshmërisë në të gjithë sektorët e ekonomisë është i rëndësishëm. Ky ndryshim është veçanërisht thelbësor në arsim, ku sektori i Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) shfaqet si një lojtar kryesor. Marrëveshja e Gjelbër Evropiane, e paraqitur nga Komisioni Evropian në vitin 2019, parashikon këtë udhëtim transformues drejt një të ardhmeje të karakterizuar nga qëndrueshmëria, efikasiteti i burimeve dhe avantazhi konkurrues, duke vendosur kështu një kurs të ri për institutet e AFP-së në të gjithë Evropën.¹

Në thelb të këtij transformimi është njohja e rolit instrumental të sektorit të AFP-së në formimin e një fuqie punëtore që është e aftë në përmbushjen e kërkesave të sotme dhe është gjithashtu vizionare në qasjen e saj ndaj sfidave të së nesërme. Qendra Evropiane për Zhvillimin e Trajnimit Profesional (CEDEFOP) ka qenë në krye të këtij ligjërimi, duke theksuar kapacitetin e sektorit për të udhëhequr tranzicionin përmes një fokusi strategjik në aftësitë, njohuritë dhe kompetencat që përputhen me proceset me efikasitet të burimeve dhe teknologjitë e përparuara.²

Nevoja për një kurrikulë që i përgjigjet tranzicionit të dyfishtë drejt digjitalizimit dhe gjelbërimit u theksua më tej në Rekomandimin e Këshillit 2020 për Arsimin dhe Formimin Profesional. Ky dokument parashtron një direktivë të qartë për zhvillimin e programeve të AFP-së,

---

¹Komisioni Evropian (2019). Marrëveshja e Gjelbër Evropiane.

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

²Qendra Evropiane për Zhvillimin e Aftësimin Profesional (CEDEFOP) dhe Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik (OECD) (2015). Aftësitë e Gjelbra dhe risitë përfshirëse për rritje. https://www.cedefop.europa.eu/files/3069_en.pdf

duke siguruar që nxënësit jo vetëm të pajisen me aftësitë e nevojshme për të lulëzuar në ekonominë e gjelbra dhe digjitale, por janë gjithashtu kampionë të praktikave të qëndrueshme.³ Deklarata e OSNABRÜCK-ut pas këtij rekomandimi, ripohoi rolin thelbësor të AFP-së në lehtësimin e një tranzicioni të drejtë dhe elastik, duke vënë në pah sektorin si një gur themeli për rimëkëmbjen dhe rritjen e qëndrueshme.⁴

Këto iniciativa përputhen me objektivat më të gjera të Agjendës Evropiane të Aftësive dhe mbështeten nga prioritetet strategjike të përcaktuara në Rezolutën e Këshillit mbi një Kornizë Strategjike për Bashkëpunimin Evropian në Arsimit dhe Trajnim. Propozimi për një Rekomandim të Këshillit mbi “Të Mësuarit për Qëndrueshmërinë Mjedisore”, i paraqitur në janar 2022, përforcon më tej angazhimin për përfshirjen e etikës së tranzicionit të gjelbër dhe qëndrueshmërisë brenda ekosistemeve arsimore dhe trajnuese.⁵

Rritja e dukshme e talentit të fuqisë punëtore të trajnuar për qëndrueshmëri, e shënuar nga rritja nga 9.6% në 2015 në 13.3% në 2021, është një dëshmi e ndryshimit të paradigmat në tregun e punës. Kjo prirje nënvizon domosdoshmërinë që institutet e AFP-së të zhvillojnë plane veprimi që jo vetëm njohin peizazhin aktual, por janë gjithashtu të menduara përpara në qasjen e tyre ndaj kultivimit të aftësive të gjelbra.⁶

---

³Rekomandimi i Këshillit i 24 nëntorit 2020 për arsimin dhe aftësimin profesional (AFP) për konkurrencë të qëndrueshme, drejtësi sociale dhe qëndrueshmëri
https://www.cedefop.europa.eu/files/celex_32020h120201_en_txt.pdf

⁴Komisioni Evropian (2020). Deklarata e Osnabrück-ut mbi arsimin dhe trajnimin profesional si një mundësi e rimëkëmbjes dhe kalimit të drejtë drejt ekonomive dixhitale dhe të gjelbra
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8441&furtherPubs=po>

⁵Komisioni Evropian (2022). Rekomandimi i Këshillit për të mësuarit për qëndrueshmërinë mjedisore.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0011>

⁶Këshilli i Bashkimit Evropian (2021). Rezoluta e Këshillit për një kornizë strategjike për bashkëpunimin evropian në arsim dhe trajnim drejt Zonës Evropiane të Arsimit dhe më gjerë (2021-2030)
https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.066.01.0001.01.ENG

Udhëzimet D3.2 për krijimin e planeve të veprimit për institutet e AFP-së janë konceptuar si një fener për institutet e AFP-së që lundrojnë në këtë epokë transformuese. Këto udhëzime i pajisin institutet me njohuri, mjete dhe korniza për të hartuar dhe zbatuar plane veprimi gjithëpërfshirëse. Plane të tilla jo vetëm që do të përputhen me objektivat strategjikë të Marrëveshjes së Gjelbër Evropiane, por gjithashtu do të fuqizojnë nxënësit e AFP-së për t'u bërë pararoja e një të ardhmeje të qëndrueshme. Kjo hyrje shtron bazën për kapitujt pasues, të cilët do të thellohen në specifikat e zhvillimit të planit të veprimit.

Figura 1: Kontributi i mundshëm i AFP-së në Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDGs)

Kapitulli 1: Roli i Inovacionit Digjital në programet moderne të AFP-së

Inovacioni digjital ka transformuar në mënyrë të pamohueshme peizazhin e programeve të Arsimit dhe Trajnimit Profesional (AFP), duke krijuar shtigje të reja për të mësuarit, zhvillimin e aftësive dhe ekspozimin ndërkombëtar. Ky transformim, i katalizuar nga sfidat e paparashikuara të pandemisë COVID-19, i ka detyruar profesionistët e AFP-së të riimagjinojnë metodologjitë tradicionale të mësimdhënies,

duke çuar në digjitalizimin e shpejtë të praktikave për të mbështetur dhe përmirësuar ofrimin e arsimit. Në vazhden e këtyre sfidave, organizatat e AFP-së u përshtatën me shpejtësi, duke zhvilluar modalitete hibride dhe virtuale të mundësive të lëvizshmërisë ndërkombëtare. Zgjidhje të tilla inovative kanë siguruar që nxënësit e AFP-së të vazhdojnë të përfitojnë nga përvojat ndërkombëtare, një gur themeli i arsimit gjithëpërfshirës profesional, pavarësisht nga kufizimet globale. Ky bosht digjital jo vetëm që ruajti, por edhe zgjeroi aksesin dhe përfshirjen e programeve të AFP-së, duke u përafuar me theksin e Komisionit Evropian mbi "Përfshirjen Digjitale".⁷ Komisioni mbron për një transformim digjital që fton pjesëmarrjen nga të gjitha segmentet shoqërore, duke siguruar që përfitimet e botës digjitale të jenë të arritshme në mënyrë universale.

Megjithatë, hapi digjital në sektorin e AFP-së nuk është pa konsideratat e tij mjedisore. Komisioni Evropian, përmes deklaratës së tij "Sektori digjital i gjelbër"⁸, ka theksuar gjurmën mjedisore të teknologjive digjitale, duke vendosur në pah rëndësinë e një ekuilibri ku zgjidhjet digjitale nuk e tejkalojnë konsumin e tyre të energjisë. Ky mendim u përsërit më tej në deklaratën "Një transformim i gjelbër dhe digjital i BE" në Ditën Digjitale 2021⁹, mbështetur nga anëtarët e Koalicionit Digjital të Gjelbër Evropian. Deklarata nënvizon angazhimin për të nxitur zgjidhjet e gjelbra digjitale që janë të qëndrueshme për mjedisin dhe inkurajon zhvillimin e metodologjive të standardizuara për të vlerësuar ndikimin mjedisor të këtyre risive digjitale.

Digjitalizimi i programeve të AFP-së përfaqëson një hap të rëndësishëm drejt sigurimit të rëndësisë dhe përshtatshmërisë së sektorit në një peizazh digjital me zhvillim të shpejtë. Integrimi i mjeteve dhe platformave digjitale jo vetëm që ka lehtësuar metodat inovative të mësimdhënies dhe të të nxënësve, por gjithashtu ka zgjeruar fushën e

---

⁷Komisioni Evropian, "Strategjia e Përfshirjes Digjitale"

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-inclusion>

⁸Komisioni Evropian, "Deklarata e Sektorit Digjital të Gjelbër"

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/green-digital>

⁹Komisioni Evropian, "Një transformim digjital i gjelbër i BE-së"

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/eu-countries-commit-leading-green-digital-transformation>

programeve të AFP-së për të përfshirë përvojat virtuale ndërkombëtare, duke rritur kështu kompetencën globale të nxënësve. Zhvendosja drejt modaliteteve digjitale ka potencialin për të demokratizuar aksesin në njohuri dhe trajnim, duke thyer barrierat gjeografike dhe socio-ekonomike dhe duke nxitur një mjedis arsimor më gjithëpërfshirës.

Megjithatë, rrugëtimi drejt një sektori plotësisht të digjitalizuar të AFP-së është në vazhdim, me një fokus të rëndësishëm në qëndrueshmërinë mjedisore të avancimeve të tilla digjitale. Ndërsa disa profesionistë dhe organizata të AFP-së kanë adoptuar praktika në mënyrë proaktive për të minimizuar gjurmën e tyre digjitale, një vlerësim gjithëpërfshirës i ndikimit mjedisor në të gjithë sektorin është i domosdoshëm. Ky vlerësim do të ndihmojë në kuptimin e shkallës së ndërgjegjësimit dhe integritit të praktikave digjitale miqësore me mjedisin brenda komunitetit të AFP-së.

Ndërsa gërmojmë më thellë në transformimin digjital të programeve të AFP-së, është thelbësore të balancojmë inovacionin me kujdesin mjedisor. Zhvillimi dhe vendosja e zgjidhjeve digjitale të gjelbra duhet të jetë në krye të këtij transformimi, duke siguruar që programet e AFP-së t'i pajisin nxënësit me aftësitë për të nesërmen dhe të rrënjoshin një përkushtim të thellë për qëndrueshmëri. Roli i inovacionit digjital në programet moderne të AFP-së shtrihet përtej reformës arsimore për të përfshirë një përgjegjësi më të gjerë drejt nxitjes së një shoqërie të ndërgjegjshme për mjedisin dhe digjitale gjithëpërfshirëse.

1.1 Integrimi i burimeve digjitale

Në një epokë ku teknologjia digjitale riformëson çdo aspekt të jetës sonë, integrimi i saj në programet e Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) paraqet një mundësi transformuese. Ky integrim është thelbësor në përafrimin e kurrikulave të AFP-së me kërkesat dinamike të sektorit të gjelbër, një objektivi kyç i projektit ADDUPT. Ky kapitull eksploron strategji novatore për përfshirjen e mjeteve dhe metodologjive digjitale në arsimin e AFP-së, përmirësimin e kurrikulës me zgjidhje të mësimi

elektronik dhe shfrytëzimin e fuqisë së integritit digjital për të nxitur një mjedis mësimor më të adaptueshëm dhe më tërheqës.

1.1.1 Strategjitë novatore për inkorporimin e mjeteve digjitale

Integrimi i pandërprerë i mjeteve digjitale në programet e Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) është një proces delikat që kërkon një strategji të mirëorkestruar. Kjo strategji duhet t'i gërshetojë këto mjete digjitale në strukturën e kurrikulës dhe të sigurojë përafrimin e tyre me realitetet praktike dhe sfidat e përhapura në sektorin e gjelbër. Arritja e kësaj kërkon eksplorimin dhe identifikimin e plotë të mjeteve dhe softuerëve digjitalë në pararojë të përparimit teknologjik, veçanërisht atyre me zbatueshmëri të drejtpërdrejtë dhe rëndësi për industrinë në të cilat studentët po përgatiten të hyjnë.

Një qasje e paçmuar për këtë integrim është krijimi i partneriteteve me firmat kryesore të teknologjisë dhe novatorët për të organizuar workshop-e dhe seminare të përshtatura në mënyrë eksplicite për kontekstet e AFP-së. Këto sesione bashkëpunuese shërbejnë si një urë lidhëse, duke lidhur botën e arsimit me fushën e industrisë, duke sjellë ofruesit e teknologjisë në kontakt të drejtpërdrejtë me studentët. Nëpërmjet demonstrimeve të drejtpërdrejta dhe seancave interaktive, studentët fitojnë përvojë praktike me mjetet më të avancuara, duke pasuruar udhëtimin e tyre të të mësuarit me njohuri praktike dhe aftësi të transferueshme drejtpërdrejt në vendet e tyre të ardhshme të punës.

Për më tepër, miratimi i modeleve të të mësuarit të bazuara në projekte është thelbësor në përfshirjen e kompetencave digjitale brenda kurrikulës së AFP-së. Duke hartuar projekte që pasqyrojnë detyrat komplekse të zgjidhjes së problemeve që studentët do të hasin në karrierën e tyre, edukatorët mund të krijojnë përvoja autentike të të mësuarit që tejkalojnë mësimet tradicionale teorike. Këto projekte, të cilat kërkojnë përdorimin e mjeteve dhe zgjidhjeve specifike digjitale, i sfidojnë studentët të zbatojnë njohuritë e tyre në kontekste praktike të

botës reale. Kjo qasje metodologjike lehtëson thellimin e aftësive digjitale dhe nxit një mentalitet kritik dhe aftësi për zgjidhjen e problemeve, duke ngushtuar në mënyrë efektive hendekun midis përgatitjes akademike dhe praktikës profesionale.

Përveç këtyre strategjive, dialogu i vazhdueshëm me palët e interesuara të industrisë mund të informojë zhvillimin progresiv të kurrikulës, duke siguruar që ai të mbetet i përgjegjshëm ndaj peizazhit teknologjik në zhvillim dhe nevojave të reja të sektorit të gjelbër. Duke përafuar objektivat arsimore me standardet dhe pritshmëritë e industrisë, programet e AFP-së mund të kultivojnë një fuqi punëtore që nuk është vetëm e arsimuar digjitalisht, por edhe shumë e përshtatshme dhe e pajisur me aftësitë e nevojshme për të lundruar në kompleksitetin e mjediseve moderne profesionale.

1.1.2 Përdorimi strategjik i platformave të mësimit elektronik për të pasuruar kurrikulat e AFP-së

Ndikimi transformues i mësimit elektronik në Arsimin dhe Formimin Profesional (AFP) është i thellë dhe i shumëanshëm. Platformat e mësimit elektronik janë qendra të gjalla të përmbajtjes në zhvillim të vazhdueshëm, të kuruara me përpikëri për të pasqyruar përparimet dhe metodologjitë më të fundit brenda sektorit të gjelbër. Kjo siguron që kurrikulat e AFP-së të jenë të përditësuara dhe fleksibël në përshtatjen me standardet dhe teknologjitë e reja të industrisë, duke ruajtur rëndësinë në një peizazh profesional gjithnjë në ndryshim.

Këto platforma qëndrojnë në ballë të inovacionit arsimor, duke ofruar një ekosistem të pasur dhe interaktiv të të mësuarit që shtrihet shumë përtej kufijve të klasave tradicionale. Duke përqafuar mësimin elektronik, programet e AFP-së mund të ofrojnë një përvojë arsimore më të personalizuar dhe më të aksesueshme, duke u përshtatur nevojave të ndryshme të studentëve dhe stileve të të mësuarit. Kur përmirësohet mësimi elektronik për programet e AFP-së, fokusimi në përshtatjen e

arsimit me mënyrën e të mësuarit të secilit student është thelbësor. Duke përfshirë mjete të ndryshme në internet, si përvojat e realitetit virtual dhe aktivitetet ndërvepruese, ne mund t'i ndihmojmë të gjithë të mësojnë më mirë në stilin e tyre. Kjo qasje siguron që mësimi të jetë më tërheqës dhe më i arritshëm për të gjithë studentët.

Arsenali i mjeteve të mësimit elektronik përfshin module të ndryshme digjitale, nga përvojat e realitetit të shtuar dhe virtual (AR/VR) deri te simulimet interaktive, të cilat mund të rikrijnë skenarë specifikë të industrisë. Këto mjete u ofrojnë studentëve mundësi unike për të praktikuar dhe përmirësuar aftësitë e tyre brenda një mjedisi të sigurt dhe të kontrolluar, duke rritur ndjeshëm të kuptuarit dhe angazhimin e tyre me materialin.

Një qasje strategjike për mësimin elektronik përfshin grumbullimin e një koleksioni të gjerë burimesh digjitale, të tilla si mësimet dinamike, simulime në kohë reale dhe seanca ndërvepruese me profesionistë të industrisë. Kjo pasuri e burimeve është lehtësisht e arritshme sipas kërkesës, duke i fuqizuar studentët me autonominë për të eksploruar dhe ndërvepruar me materialin mësimor me lehtësinë dhe ritmin e tyre.

Integrimi i teknologjive AR dhe VR në platformat e mësimit elektronik është veçanërisht transformues në kontekstin e AFP-së. Duke përdorur këto teknologji, studentët mund të zhyten në mjedise realiste dhe komplekse, të tilla si instalimet e energjisë së rinovueshme ose kantieret e qëndrueshme të ndërtimit. Kjo pasuron përvojën e tyre të të mësuarit dhe rrit ndjeshëm mbajtjen e koncepteve dhe aftësive thelbësore, duke i përgatitur ata për sfidat praktike të karrierës së tyre të ardhshme.

1.1.3 Përdorimi i Integrimit Digjital për Përshtatshmëri dhe Angazhim

Integrimi i qëllimshëm dhe i menduar i teknologjive digjitale brenda programeve të Arsimit dhe Trajnimit Profesional (AFP) shënon një evolucion të rëndësishëm nga qasjet tradicionale pedagogjike, duke prezantuar fleksibilitet dhe përshtatshmëri të pakrahasueshëm. Në këtë

epokë digjitale, platformat dhe mjetet janë krijuar për të mbështetur kornizat modulare të të mësuarit, duke demokratizuar efektisht arsimin dhe duke i lejuar studentët të personalizojnë trajektoret e tyre të të mësuarit. Ky nivel personalizimi siguron që nxënësit të mund të për afrojnë përvojat e tyre arsimore me aspiratat e tyre unike dhe qëllimet e karrierës, duke nxitur kështu një mjedis ku potenciali i secilit student realizohet plotësisht. Në këtë model, kurrikula nuk është më statike, por një konstrukt dinamik dhe i përgjegjshëm që evoluon duke ndjekur ritmin e nxënësve, preferencat dhe tendencat e industrisë në zhvillim.

Për më tepër, futja e burimeve digjitale në programet e AFP-së katalizon krijimin e një ekosistemi të pasur të të mësuarit bashkëpunues. Platformat digjitale lehtësojnë shumë mundësi ndërvepruese, nga diskutimet e bashkëmoshatarëve dhe projektet në grup deri te forumet e gjera të komunitetit që simulojnë dinamikën e bashkëpunimit të vendeve bashkëkohore të punës. Kjo skelë digjitale ushqen një ndjenjë komuniteti midis nxënësve dhe kultivon aftësi thelbësore të buta si komunikimi, puna në grup dhe zgjidhja e problemeve, të cilat janë të paçmueshme në fushën profesionale.

Integrimi i mjeteve digjitale shtrihet përtej lehtësimit të ndërveprimit dhe i prezanton nxënësit me mjetet digjitale dhe platformat bashkëpunuese që do të hasin në jetën e tyre profesionale, duke zbutur kalimin nga arsimi në punësim. Studentët fitojnë besim dhe aftësi në kompetencat digjitale të kërkuara në sektorin e gjelbër dhe më gjerë, duke lundruar në këto mjedise digjitale gjatë studimeve të tyre.

Në kontekstin më të gjerë të projektit ADDUPT, inkorporimi strategjik i burimeve digjitale brenda kurrikulave të AFP-së njihet si një gur themeli për pajisjen e fuqisë punëtore të së nesërme. Kjo qasje siguron që arsimi të mbetet i rëndësishëm dhe në hap me përparimet e shpejta teknologjike dhe i pozicionon institucionet e AFP-së si pioniere të modeleve arsimore inovative, gjithëpërfshirëse dhe shumë efektive. Duke përkrahur zgjidhjet e mësimit elektronik dhe duke shfrytëzuar përfitimet e panumërta të teknologjive digjitale, këto institucione po

vendosin standarde të reja për arsimin, të cilat jo vetëm që janë të përshtatura me nevojat e sektorit të gjelbër, por edhe simbolikë të një angazhimi largpamës për përgatitjen e studentëve për sfidat e shumëanshme të vendit të punës në të ardhmen.

1.2 Integrimi digjital i qëndrueshëm në institucionet e AFP-së: Balancimi i inovacionit me përgjegjësinë mjedisore

Ndërsa projekti ADDUPT ecën përpara në misionin e tij për të kapërcyer hendekun midis instituteve të Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) dhe kërkesave të sektorit të gjelbër në Ballkanin Perëndimor, theksi mbi integrimin e burimeve digjitale shënon një aspekt kryesor të modernizimit të kornizave arsimore. Ky ndryshim strategjik drejt digjitalizimit, që synon rritjen e kurrikulave dhe nxitjen e një mjedisi mësimor më interaktiv dhe më të aksesueshëm, sjell imperativin e ndërgjegjësimit mjedisor. Në zhvillimin e planeve të veprimit për institutet e AFP-së, është thelbësore të trajtohet gjurma ekologjike e teknologjive digjitale, duke siguruar që shtytja drejt inovacionit të mos vijë në kurriz të qëndrueshmërisë mjedisore.

Duke e ditur këtë, qasja ndaj integritit digjital brenda projektit ADDUPT është e dyfishtë, duke u fokusuar në adoptimin e praktikave digjitale të qëndrueshme krahas teknologjive të avancuara arsimore. Në qendër të kësaj qasjeje është përdorimi i mjeteve dhe platformave digjitale me efikasitet energjetik, të cilat janë më pak intensive për burime dhe minimizojnë gjurmën e karbonit të lidhur me operacionet digjitale. Kjo përfshin zgjedhjen e zgjidhjeve të mësimit elektronik të vendosura në serverë të gjelbër të mundësuar nga burime të rinovueshme të energjisë dhe optimizimin e përmbajtjes digjitale për të reduktuar konsumin e energjisë gjatë transmetimit dhe ruajtjes së të dhënave.

Për të kultivuar një kulturë të kujdestarisë mjedisore midis edukatorëve dhe nxënësve të AFP-së, është e nevojshme të përfshihen parimet e qëndrueshmërisë në kurrikulën digjitale, duke përfshirë ndërgjegjësimin

për gjurmët digjitale të karbonit dhe praktikat ekologjike në modulet e trajnimit. Kjo nismë arsimore pasuron përvojën e të mësuarit me njohuri kritike për digjitalizimin e qëndrueshëm dhe fuqizon pjesëmarrësit të bëjnë zgjedhje të informuara që përputhen me qëllimet e ruajtjes ekologjike.

Në përputhje me rritjen e punësueshmërisë në sektorin e gjelbër dhe përmirësimin e cilësisë së arsimit të AFP-së, ky udhëzues mbron përdorimin e matur të teknologjive digjitale të avancuara, si realiteti virtual dhe i shtuar. Ndërsa këto teknologji ofrojnë përvoja mësimore gjithëpërfshirëse dhe me ndikim, aplikimi i tyre është i balancuar me kujdes me konsideratat e efikasitetit të energjisë dhe ndikimin mjedisor. Shpërndarja e një Mjedis Virtual Mësimor (MVM) ilustron më tej një angazhim për të reduktuar gjurmën ekologjike, duke centralizuar burimet arsimore, duke zvogëluar kështu nevojën për materiale fizike dhe duke zvogëluar shpenzimet e energjisë që lidhen me metodat tradicionale të të mësuarit. Kjo qasje e balancuar ndaj digjitalizimit është integrale në krijimin e planeve të veprimit për institutet e AFP-së, duke siguruar që hapi drejt tranzicionit digjital dhe të gjelbër të jetë inovativ dhe i qëndrueshëm.

Aktiviteti	Vlerësimet e Emetimeve të CO2 (g/përdorim ose orë)	Distanca e përafërt e përshkuar me makinë
Dërgimi/marrja (1 email)	4	33
Ruajtja në cloud storage (video prej 1 ore)	5	41
Printimi i një faqeje A4 të dyanshme	6.5	53
Hulumtimi i shfletimit në ueb (1 orë)	55	449

Transmetimi i videos (1 orë)	55	449
Media sociale (1 orë)	70	572
Masat e sigurisë kibernetike (firewall, enkriptim, etj.) në vit	5500	44 935 m = 45 km
Prodhimi i një pajisjeje (p.sh.: smartphone, laptop, etj.)	72,000	587 399 m = 587 km

Figura 2: Tabela e emetimeve të CO2 nga praktikat digjitale

1.2.1 Praktikrat e qëndrueshme digjitale në institucionet e AFP-së

Për të integruar praktikrat e qëndrueshme digjitale brenda instituteve të Arsimit dhe Trajnimit Profesional (AFP), disa raste studimore dhe shembuj të botës reale ofrojnë njohuri të zbatueshme. Theksi në adoptimin e mjeteve dhe platformave digjitale me efikasitet të energjisë është parësor, siç theksohet nga zbatimi i zgjidhjeve të qëndrueshme të ruajtjes në cloud. Institutet e AFP-së mund të reduktojnë ndjeshëm gjurmën e tyre digjitale të karbonit, duke zgjedhur ofruesit që i japin përparësi qëndrueshmërisë mjedisore. Kjo qasje plotësohet me adoptimin e serverëve të gjelbër të mundësuar nga burime të rinovueshme të energjisë, të cilët jo vetëm minimizojnë konsumin e energjisë, por gjithashtu përputhen me qëllimet mjedisore të sektorit të gjelbër.

Për më tepër, koncepti i minimalizimit digjital luan një rol vendimtar në reduktimin e ndikimit ekologjik të teknologjive digjitale. Institutet e AFP-së inkurajohen të adoptojnë praktika të tilla si pastrimi i rregullt i të dhënave të panevojshme, optimizimi i përmbajtjes digjitale dhe përdorimi i ruajtjes së bashkangjitur në rrjet për të ulur besimin në shërbimet “cloud”, duke kursyer kështu energjinë. Integrimi i mësimave dhe listave kontrolluese brenda kurrikulës mbështet këtë iniciativë, duke ofruar hapa praktikë për individët dhe organizatat që duhet të ndjekin.

Këto përfshijnë udhëzime për ruajtjen e qëndrueshme në renë kompjuterike, menaxhim efikas të të dhënave dhe aplikacione dhe pajisje me efikasitet energjie.

Zbatimi në botën reale i këtyre strategjive brenda instituteve të AFP-së është një dëshmi e efektivitetit të tyre. Për shembull, zbatimi i një zone unike të ruajtjes së përbashkët, duke theksuar rëndësinë e arkivimit të të dhënave të papërdorura, tregon një qasje proaktive ndaj qëndrueshmërisë digjitale. Për më tepër, zhvillimi i një Karte të të Dhënave që përshkruan proceset transparente të menaxhimit dhe ruajtjes së të dhënave siguron që të gjithë anëtarët e institutit t'u përmbahen praktikave të qëndrueshme.

Institutet e AFP-së inkurajohen të bashkëpunojnë me organet kërkimore mjedisore dhe teknologjike për të nxitur mësimin dhe përshtatjen e vazhdueshme. Kjo përpjekje bashkëpunuese mund të lehtësojë ndarjen e praktikave dhe inovacioneve më të mira në edukimin e qëndrueshëm digjital, duke krijuar një mjedis mësimor dinamik që mbetet i përgjegjshëm ndaj peizazhit teknologjik në zhvillim dhe ndikimeve të tij mjedisore.

Integrimi i praktikave digjitale të qëndrueshme brenda instituteve të AFP-së është një hap drejt përgjegjësisë mjedisore dhe një lëvizje strategjike për të rritur rëndësinë dhe cilësinë e arsimit në sektorin e gjelbër. Duke adoptuar këto praktika, programet e AFP-së mund t'i përgatisin studentët për një të ardhme ku kompetenca digjitale dhe kujdesi mjedisor shkojnë paralelisht, duke siguruar një fuqi punëtore të aftë teknologjikisht dhe të ndërgjegjshëm ekologjikisht.

1.2.2 Raste studimore nga jeta reale

Mbështetur mbi themelin e praktikave të qëndrueshme digjitale në institutet e Arsimit dhe Trajnimit Profesional (AFP), Platforma e Mësimdhënies Digjitale në Mbretërinë e Bashkuar është një shembull

kryesor se si transformimi digjital mund të përputhet me qëndrueshmërinë në sektorin arsimor. Financuar nga Departamenti i Mbretërisë së Bashkuar për Arsimin dhe zbatuar nga Fondacioni i Arsimit dhe Trajnimit (ETF), kjo nismë nënvizon rëndësinë e integritit të mjeteve dhe platformave digjitale me efikasitet energjetik në praktikën e mësimdhënies dhe trajnimit.

Duke ofruar module trajnimi të mikromësimin online falas, përmes një platforme miqësore për përdoruesit, së pari për celularin, iniciativa Enhance ilustron konceptin e minimalizimit digjital. Kjo qasje redukton gjurmën digjitale të karbonit duke përdorur metoda efikase të ofrimit në internet dhe inkurajon adoptimin e praktikave më të mira në menaxhimin dhe përdorimin e përmbajtjes digjitale. Dizajni i platformës, ofron përmbajtje të aksesueshme, pasqyron praktikën e qëndrueshme të mbrojtura nga institutet e AFP-së, të tilla si optimizimi i burimeve digjitale dhe minimizimi i mbetjeve të panevojshme digjitale.

Për më tepër, përqendrimi i Platformës së Mësimdhënies Digjitale për Zhvillim në zhvillimin profesional në teknologjinë arsimore (EdTech) dhe aftësitë digjitale brenda sektorit të Arsimit dhe Trajnimit të Mëtejshëm përputhet me qëllimin më të gjerë të përgatitjes së një fuqie punëtore të aftë në kompetencën digjitale dhe kujdesin mjedisor. Duke nxitur një komunitet praktikash dhe duke shpërblyer angazhimin përmes një sistemi arritjesh, platforma rrit rezultatet e mësimdhënies dhe të nxënies dhe promovon një kulturë të përmirësimit të vazhdueshëm dhe qëndrueshmërisë në arsimin digjital.

Prandaj, kjo nismë trajton nevojat imediate të trajnimit të identifikuar nga Analiza Kombëtare e Nevojave për Trajnim të ETF-së dhe kontribuon në objektivin kryesor të integritit të praktikave digjitale të qëndrueshme brenda instituteve të AFP-së. Ai ilustron se si përpjekjet strategjike të digjitalizimit mund të mbështesin si rritjen e cilësisë së arsimit ashtu edhe përkushtimin ndaj përgjegjësisë mjedisore, duke i përgatitur studentët për një të ardhme ku teknologjia dhe qëndrueshmëria kryqëzohen.

Një nismë tjetër është Akademia Velocity në Kamboxhia, e cila dallohet për aplikimin e saj unik të mësimit digjital bazuar në lojë. Duke përfshirë elementë të ngjashëm me lojën, si pikat, nivelet dhe sfidat ndërvepruese, platforma e transformon përvojën e të mësuarit në një proces më tërheqës dhe ndërveprues, duke rritur potencialisht shkallën e angazhimit dhe mbajtjes së nxënësve.

Në mënyrë të ngjashme, në Indonezi, një përpjekje bashkëpunuese që përfshin Organizatën Ndërkombëtare të Punës, Ministrinë e Fuqisë Punëtore dhe Skilvul, një platformë arsimore në internet, fokusohet në pajisjen e instruktorëve të qendrave të trajnimit profesional me aftësitë e nevojshme për mësimdhënie në internet dhe në distancë. Kjo nismë thekson rritjen e pjesëmarrjes së grave në fushat STEM, duke demonstruar potencialin e edukimit digjital për të nxitur përfshirjen dhe mundësitë e barabarta.

Më tej, projekti Ideas Cube i Bibliothèques Sans Frontières në Republikën Demokratike të Kongos prezanton një zgjidhje inovative për sfidën e lidhjes së kufizuar të internetit në zona të largëta. Duke ofruar qasje digjitale offline në përmbajtjen arsimore përmes një serveri offline, projekti Ideas Cube zgjeron shtrirjen e edukimit digjital, duke siguruar që nxënësit edhe në rajonet më të izoluara të kenë akses në burime të vlefshme arsimore.¹⁰

Kapitulli 2: Qasja e gjithë institucionit

Tranzicioni drejt praktikave të qëndrueshme është imperativ për institucionet e arsimit dhe formimit profesional (AFP) mes sfidave mjedisore në rritje dhe shtytjes globale për zhvillim të qëndrueshëm. Ky kapitull prezanton "Qasjen e të gjithë institucionit" si një strategji gjithëpërfshirëse për integrimin e qëndrueshmërisë në të gjitha aspektet e institucioneve të AFP-së. Kjo qasje përfshin kurrikulën dhe mësimdhënien dhe shtrihet në kulturën institucionale, operacionet dhe

---

¹⁰

https://unevoc.unesco.org/pub/trends_mapping_study_digital_skills_development_in_tvet_teacher_training.pdf

angazhimin e komunitetit, duke siguruar një përpjekje kohezive dhe gjithëpërfshirëse drejt gjelbërimit.

2.1 Qasja e gjithë institucionit: Komponentët kryesorë

- 1. Udhëheqja dhe Qeverisja:** Angazhimi i lidershit është vendimtar në drejtimin e agjendës së qëndrueshmërisë. Kjo përfshin përcaktimin e qëllimeve, politikave dhe strategjive të qarta të qëndrueshmërisë të mbështetura nga strukturat qeverisëse të institucionit.
- 2. Kurrikula dhe të nxënit:** Integrimi i parimeve të qëndrueshmërisë në kurrikulën dhe materialet mësimore në të gjitha disiplinat, duke siguruar që studentët të fitojnë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet e nevojshme për zhvillim të qëndrueshëm.
- 3. Operacionet e kampusit:** Transformimi i operacioneve të kampusit për të pasqyruar praktikat më të mira në qëndrueshmëri, duke përfshirë efikasitetin e energjisë, menaxhimin e mbetjeve, prokurimin e qëndrueshëm dhe ruajtjen e ujit.
- 4. Angazhimi dhe Partneritetet e Komunitetit:** Angazhimi me komunitetet lokale dhe krijimi i partneriteteve me institucione të tjera, biznese dhe organizata joqeveritare për të ndarë njohuritë, burimet dhe praktikat më të mira të qëndrueshmërisë.
- 5. Kërkimi dhe Inovacioni:** Nxitja e një kulture kërkimi dhe inovacioni të fokusuar në qëndrueshmëri, duke inkurajuar zhvillimin e zgjidhjeve dhe teknologjive të reja që kontribuojnë në zhvillimin e qëndrueshëm.
- 6. Monitorimi dhe Vlerësimi:** Krijimi i mekanizmave për monitorimin dhe vlerësimin e progresit të iniciativave të qëndrueshmërisë, duke siguruar përmirësim të vazhdueshëm dhe llogaridhënie.

2.2 Zbatimi i qasjes së të gjithë institucionit

Ky kapitull do të ofrojë udhëzime praktike dhe shembuj për të ndihmuar institucionet e AFP-së që të adoptojnë një qasje ndaj gjelbërimit.

- **Plani i zbatimit hap pas hapi:** Zhvilloni një plan të qartë, hap pas hapi që përshkruan veprimet specifike, afatet kohore dhe përgjegjësitë për integrimin e qëndrueshmërisë në të gjithë institucionin.
- **Ngritja e Kapaciteteve dhe Trajnimi:** Investoni në ngritjen e kapaciteteve dhe trajnimin për stafin, fakultetin dhe studentët për t'u siguruar që ata kanë njohuritë dhe aftësitë për të kontribuar në mënyrë efektive në iniciativat e qëndrueshmërisë.
- **Angazhimi i palëve të interesuara:** Përfshini në mënyrë aktive të gjitha palët e interesuara, duke përfshirë studentët, fakultetin, stafin dhe partnerët e jashtëm, në procesin e planifikimit dhe zbatimit për të siguruar pranim dhe pjesëmarrje.
- **Alokimi i burimeve:** Sigurimi i alokimit të burimeve adekuate për iniciativat e qëndrueshmërisë, duke përfshirë financimin, personelin dhe materialet.
- **Komunikimi dhe Ndërgjegjësimi:** Zbatoni një strategji gjithëpërfshirëse komunikimi për të rritur ndërgjegjësimin për iniciativat e qëndrueshmërisë, për të festuar sukseset dhe për të inkurajuar pjesëmarrjen e komunitetit.

2.2.1 Zbatimi i qasjes së të gjithë institucionit: Strategji të detajuara

1. Vlerësimi Fillestar dhe Vendosja Bazë

Kryeni një auditim gjithëpërfshirës të qëndrueshmërisë për të vlerësuar praktikat aktuale, për të identifikuar fushat për përmirësim dhe për të vendosur një bazë për matjen e progresit. Ky auditim duhet të mbulojë të gjitha aspektet e institucionit, duke përfshirë

përdorimin e energjisë, menaxhimin e mbetjeve, përmbajtjen e kurrikulës dhe praktikën e angazhimit të komunitetit.

2. Vendosja dhe planifikimi i qëllimeve

Bazuar në vlerësimin fillestar, vendosni synime të qarta dhe të arritshme të qëndrueshmërisë që përputhen me misionin dhe vlerat e përgjithshme të institucionit. Zhvilloni një plan veprimi të detajuar që përshkruan hapat e nevojshëm për të arritur këto qëllime, duke përfshirë afatet kohore, palët përgjegjëse dhe burimet e nevojshme

3. Angazhimi dhe gjithëpërfshirja e palëve të interesuara

Angazhoni aktorë të ndryshëm në planifikim dhe zbatim, duke përfshirë studentët, fakultetin, stafin, anëtarët e komunitetit lokal dhe partnerët e industrisë. Kjo siguron një shumëllojshmëri perspektivash dhe nxit një ndjenjë përgjegjësie dhe përkushtimi ndaj nismave të qëndrueshmërisë.

4. Ngritja e Kapaciteteve dhe Zhvillimi Profesional

Ofroni mundësi trajnimi dhe zhvillimi profesional të synuar për të ndërtuar kapacitetin e të gjitha palëve të interesuara për të kontribuar në përpjekjet për qëndrueshmëri. Kjo mund të përfshijë seminare, kurse mbi praktikën e qëndrueshme dhe mundësitë praktike të të mësuarit dhe eksperimentimit.

5. Integrimi i kurrikulës

Integroni parimet dhe praktikën e qëndrueshmërisë në kurrikulë në të gjitha disiplinat. Kjo përfshin shtimin e kurseve specifike mbi qëndrueshmërinë dhe përfshirjen e koncepteve të qëndrueshmërisë në kurset ekzistuese dhe mundësitë praktike të trajnimit.

6. Ndryshimet operacionale

Zbatoni ndryshime në operacionet e kampusit për të reduktuar ndikimin mjedisor. Kjo mund të përfshijë përmirësime të efikasitetit të energjisë, programe për reduktimin e mbetjeve, politika të

qëndrueshme prokurimi dhe përmirësime në praktikat e menaxhimit të ujit.

7. Angazhimi dhe Bashkëpunimi i Komunitetit

Angazhohuni aktivisht me komunitetin lokal dhe institucione të tjera për të ndarë njohuritë, burimet dhe praktikat më të mira të qëndrueshmërisë. Projektet dhe partneritetet bashkëpunuese mund të rrisin ndikimin e nismave të qëndrueshmërisë dhe të ofrojnë mundësi të vlefshme mësimi për studentët.

8. Monitorimi, vlerësimi dhe reagimi

Krijimi i një sistemi të fortë për monitorimin dhe vlerësimin e progresit të iniciativave të qëndrueshmërisë. Rishikoni rregullisht performancën kundrejt qëllimeve, mblidhni reagimet e palëve të interesuara dhe rregulloni sipas nevojës. Festoni sukseset për të ruajtur vrullin dhe motivimin.

9. Përmirësimi dhe Inovacioni i Vazhdueshëm

Nxitni një kulturë të përmirësimit të vazhdueshëm dhe inkurajoni inovacionin në praktikat e qëndrueshmërisë. Jini të hapur ndaj ideve dhe qasjeve të reja dhe mbështesni projektet pilot dhe eksperimentimin.

10. Komunikimi dhe Rritja e Ndërgjegjësimit

Zhvilloni një strategji komunikimi gjithëpërfshirëse për të rritur ndërgjegjësimin për iniciativat e qëndrueshmërisë dhe ndikimin e tyre. Përdorni platforma dhe formate të ndryshme për të arritur audiencën, duke përfshirë mediat sociale, buletinet, ngjarjet e kampusit dhe ekspozitat publike. Duke ndjekur këto strategji të detajuara, institucionet e AFP-së mund të zbatojnë në mënyrë efektive një qasje të gjithë institucionit ndaj gjelbërimit, duke siguruar që qëndrueshmëria përfshihet në çdo aspekt të veprimtarisë dhe kulturës së tyre. Kjo kontribuon në qëndrueshmërinë mjedisore dhe i përgatit studentët të jenë qytetarë

dhe profesionistë të përgjegjshëm, me mendime progresive në një botë që ndryshon me shpejtësi.

Figura 3: Qasja e të gjithë shkollës ndaj zhvillimit të qëndrueshëm¹¹

---

¹¹ <https://wholeschoolapproach.lerenvoormorgen.org/en/>

Kapitulli 3: 5 Qasjet e Arsimit për Zhvillim të Qëndrueshëm

Institucionet e AFP-së luajnë një rol kyç në ndjekjen e zhvillimit të qëndrueshëm. Si qendra të të mësuarit dhe zhvillimit të aftësive, ato janë të pozicionuara në mënyrë unike për të pajisur profesionistët e ardhshëm me njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet e nevojshme për të kontribuar në një të ardhme të qëndrueshme. Për këtë qëllim, integrimi i Arsimit për Zhvillim të Qëndrueshëm (ESZ) në institucionet e AFP-së përfshin një qasje të shumëanshme që prek të gjitha aspektet arsimore dhe funksionimin institucional.

Ky kapitull përshkruan pesë qasje kritike për përfshirjen e qëndrueshmërisë brenda institucioneve të AFP-së:¹²

- 1. Gjelbërimi i kampusit:** Transformimi i aspekteve fizike dhe operacionale të institucionit për të reflektuar dhe inkurajuar praktika të qëndrueshme.
- 2. Gjelbërimi i kurrikulës dhe trajnimit:** Integrimi i parimeve të qëndrueshmërisë në të gjitha fushat e të mësuarit dhe zhvillimit profesional për të përgatitur studentët për punë të gjelbra dhe jetë të qëndrueshme.
- 3. Nxitja e Kërkimit dhe Inovacionit të Qëndrueshëm:** Inkurajimi i kërkimit dhe inovacionit që kontribuon në zgjidhjet e qëndrueshmërisë, si në nivel lokal ashtu edhe në atë global.
- 4. Ndërtimi i kapaciteteve për qëndrueshmëri:** Rritja e njohurive dhe aftësive të edukatorëve, administratorëve dhe studentëve në parimet dhe praktikat e qëndrueshmërisë.
- 5. Angazhimi i Komunitetit dhe Forcimi i Partneriteteve:** Bashkëpunimi me komunitetet lokale, industrinë dhe palët e tjera të interesuara për të promovuar qëndrueshmërinë përtej kampusit.

Çdo qasje është thelbësore për krijimin e një integrimi gjithëpërfshirës dhe efektiv të EZHQ brenda institucioneve të AFP-së. Ato janë të ndërlidhura me sukses në një fushë që shpesh mbështet dhe rrit përpjekjet te të tjerat. Kapitujt e mëposhtëm do të eksplorojnë çdo qasje në detaje, duke ofruar udhëzime, strategji dhe shembuj për të ndihmuar institucionet e AFP-së në udhëtimin e tyre drejt qëndrueshmërisë.

3.1 Gjelbërimi i kampusit: Një udhëzues praktik për institucionet e AFP-së

Mjedisi fizik dhe praktikat operative të një institucioni arsimor ndikojnë ndjeshëm në gjurmën e tij të qëndrueshmërisë dhe përvojën e të mësuarit që ofron. "Gjelbërimi i Kampusit" ka të bëjë me transformimin e këtyre aspekteve për të minimizuar ndikimin mjedisor dhe për të krijuar një laborator të gjallë për qëndrueshmëri që edukon dhe frymëzon studentët, stafin dhe komunitetin.

3.1.1 Komponentët kryesorë të gjelbërimit të kampusit

Infrastruktura dhe ndërtesat e qëndrueshme:

- Projektimi dhe ndërtimi i ndërtesave të reja, duke pasur parasysh standardet e gjelbra, duke u fokusuar në efikasitetin e energjisë, ruajtjen e ujit dhe materialet e qëndrueshme.
- Riparimi i ndërtesave ekzistuese për të përmirësuar performancën mjedisore, duke përfshirë përmirësimet e izolimit, instalimin e dritareve me efikasitet energjetik dhe çatinë e gjelbër.

Menaxhimi i Energjisë:

- Kalimi në burimet e rinovueshme të energjisë, si dielli dhe era, për funksionimin e kampusit.

- Zbatimi i masave për kursimin e energjisë, si ndriçimi LED, pajisjet me efikasitet të energjisë dhe sistemet inteligjente të ndërtesave për të reduktuar konsumin.

Reduktimi dhe riciklimi i mbetjeve:

- Krijimi i sistemeve gjithëpërfshirëse të menaxhimit të mbetjeve duke i dhënë përparësi reduktimit, ndarjes, riciklimit dhe kompostimit të mbetjeve.
- Angazhimi i komunitetit të kampusit në iniciativat me mbeturina zero dhe praktikave të ekonomisë rrethore.

Ruajtja e ujit:

- Përdorimi i pajisjeve të kursimit të ujit, sistemeve të grumbullimit të ujit të shiut dhe praktikave të qëndrueshme të peizazhit për të reduktuar përdorimin e ujit.
- Promovimi i ruajtjes së ujit nëpërmjet fushatave ndërgjegjësuese dhe nismave për ndryshim të sjelljes.

Biodiversiteti dhe hapësirat e gjelbra:

- Ruajtja dhe përmirësimi i hapësirave të gjelbra, kopshteve dhe habitateve në kampus për të mbështetur biodiversitetin dhe për të ofruar hapësira rekreative dhe edukative për komunitetin e kampusit.
- Përfshirja e bimëve vendase dhe praktikave ekologjike të peizazhit mbështet kafshët e egra lokale dhe redukton nevojat për mirëmbajtje.

Transporti i qëndrueshëm:

- Inkurajimi i opsioneve të qëndrueshme të transportit, të tilla si çiklizmi, ecja, transporti publik etj., nëpërmjet mbështetjes dhe stimujve të infrastrukturës.
- Zhvillimi i politikave dhe lehtësirave që reduktojnë nevojën për udhëtim me makinë dhe promovojnë një kampus miqësor për këmbësorët dhe çiklistët.

Prokurimi dhe Operacionet e Qëndrueshme:

- Miratimi i politikave të qëndrueshme të prokurimit që kanë prioritet produkte dhe shërbime miqësore me mjedisin dhe me burim etik.
- Zbatimi i praktikave të qëndrueshme në operacionet e kampusit, duke përfshirë shërbimet e ngrënies, duke u fokusuar në burimet lokale, duke reduktuar përdorimin e plastikës dhe duke ofruar opsione të qëndrueshme ushqimore.

Angazhimi dhe ndërgjegjësimi i komunitetit:

- Përfshirja e studentëve, fakultetit dhe stafit në iniciativat e qëndrueshmërisë përmes programeve, seminareve dhe aktiviteteve.
- Bashkëpunimi me komunitetet, organizatat dhe bizneset lokale në projektet e qëndrueshmërisë që shtrijnë ndikimin përtej kampusit.

3.1.2 Zbatimi i Iniciativës së Kampusit të Gjelbërimit

- **Vlerësimi dhe Planifikimi:** Kryeni një auditim të qëndrueshmërisë për të vlerësuar praktikat aktuale të kampusit dhe për të identifikuar fushat për përmirësim. Zhvilloni një plan gjithëpërfshirës të kampusit të gjelbër me qëllime, afate kohore dhe përgjegjësi të qarta.
- **Angazhimi i palëve të interesuara:** Siguroni pjesëmarrje të gjerë dhe pranim nga të gjithë aktorët e kampusit, duke përfshirë udhëheqjen, fakultetin, studentët dhe stafin, përmes proceseve të planifikimit dhe vendimmarrjes gjithëpërfshirëse.
- **Projektet pilot:** Filloni me projekte pilot për të demonstruar fizibilitetin dhe përfitimet e iniciativave të qëndrueshmërisë, të cilat më pas mund të rriten në bazë të suksesit dhe mësimi.

- **Monitorimi dhe Vlerësimi:** Vendosni matës dhe procese të rregullta vlerësimi për të monitoruar progresin, për të festuar sukseset dhe për të përshtatur strategjitë.
- **Përmirësimi i vazhdueshëm:** Nxitja e një kulture qëndrueshmërie që inkurajon mësimin e vazhdueshëm, përshtatjen dhe inovacionin në praktikën e kampusit të gjelbër.

Gjelbërimi i kampusit është një udhëtim dinamik dhe i vazhdueshëm që kontribuon në ruajtjen e mjedisit dhe rrit përvojën arsimore, duke promovuar një kulturë të qëndrueshmërisë midis studentëve dhe stafit. Duke ndërmarrë hapa proaktivë drejt infrastrukturës së qëndrueshme, operacioneve dhe angazhimit të komunitetit, institucionet e AFP-së mund të udhëheqin me shembull në tranzicionin drejt një të ardhmeje më të qëndrueshme.

3.2 Gjelbërimi i kurrikulës dhe trajnimit: Një qasje strategjike për institucionet e AFP-së

Arsimi i pajis individët me njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet e nevojshme për zhvillim të qëndrueshëm. "Gjelbërimi i kurrikulës dhe trajnimit" fokusohet në ndërthurjen e parimeve të qëndrueshmërisë në strukturën e programeve arsimore dhe iniciativave të zhvillimit profesional, duke siguruar që të gjithë nxënësit të jenë të përgatitur për të kontribuar për një të ardhme të qëndrueshme në jetën e tyre profesionale dhe personale.

5.2.1 Strategjitë kryesore për gjelbërimin e kurrikulës

1. Integrimi i kurrikulës:

Përfshini konceptet e qëndrueshmërisë në të gjitha lëndët dhe kurset, duke siguruar që çdo nxënës të ekspozohet ndaj parimeve të qëndrueshmërisë mjedisore, sociale dhe ekonomike, pavarësisht nga fusha e tyre e studimit.

2. Mësimi ndërdisiplinor:

Nxitni një qasje ndërdisiplinore që zbërthen siloset tradicionale, duke inkurajuar bashkëpunimin dhe një kuptim holistik të sfidave komplekse të qëndrueshmërisë.

3. Edukimi i bazuar në kompetenca:

Përqendrohuni në zhvillimin e kompetencave specifike të qëndrueshmërisë që u mundësojnë studentëve të mendojnë në mënyrë kritike, të veprojnë me përgjegjësi dhe të inovojnë në profesionet e tyre të ardhshme.

4. Të mësuarit nga përvoja dhe aplikimi në botën reale:

Siguroni përvoja praktike të të mësuarit përmes projekteve, punës në terren dhe angazhimit të komunitetit, duke i lejuar studentët të aplikojnë njohuritë e qëndrueshmërisë në kontekste praktike.

5. Kontekstet globale dhe lokale:

Balanconi kurrikulën me çështjet e qëndrueshmërisë globale dhe rëndësinë lokale, duke u mundësuar studentëve të kuptojnë ndikimin e tyre brenda ekosistemit global dhe komunitetit të tyre lokal.

6. Trajnimi i edukatorëve:

Ofroni programe gjithëpërfshirëse të zhvillimit profesional për edukatorët që të thellojnë të kuptuarit e tyre për qëndrueshmërinë dhe të mësojnë metoda novatore të mësimdhënies që integrojnë qëndrueshmërinë në kurrikulë.

7. Burimet dhe materialet mësimore:

Zhvilloni dhe siguroni akses në materiale dhe burime arsimore të fokusuara në qëndrueshmëri me cilësi të lartë për të mbështetur mësimdhënien dhe të nxënit efektiv.

8. Rrjetet bashkëpunuese dhe komunitetet e praktikës:

Krijoni rrjete dhe bashkësi praktike midis edukatorëve brenda dhe ndërmjet institucioneve për të ndarë njohuritë, burimet dhe praktikatat më të mira në edukimin e qëndrueshmërisë.

9. Të mësuarit dhe përmirësimi i vazhdueshëm:

Inkurajoni një kulturë të rritjes së vazhdueshme profesionale dhe përshtatjes me njohuritë e reja të qëndrueshmërisë dhe qasjet pedagogjike.

5.2.2 Zbatimi i qëndrueshmërisë në kurrikula dhe trajnim

Rishikimi dhe zhvillimi i kurrikulës: Kryeni një rishikim gjithëpërfshirës të kurrikulave ekzistuese për të identifikuar mundësitë për integrimin e qëndrueshmërisë. Zhvilloni kurse dhe programe të reja që përqendrohen në temat dhe sfidat e qëndrueshmërisë.

Angazhimi i palëve të interesuara: Përfshini studentët, fakultetin, partnerët e industrisë dhe palët e interesuara të komunitetit në zhvillimin e kurrikulës për të siguruar rëndësinë dhe zbatueshmërinë.

Programet pilot dhe shkallëzimi: Nisni programe pilot për të testuar kurse dhe metoda të reja mësimore të fokusuar në qëndrueshmëri. Bazuar në vlerësimin dhe reagimet, shkallëzoni praktikatat e suksesshme në të gjithë institucionin.

Vlerësimi dhe Akreditimi: Inkorporoni kriteret e qëndrueshmërisë në kornizat e vlerësimit dhe kërkoni akreditim për programet e fokusuar në qëndrueshmëri për të vërtetuar dhe njohur përpjekjet.

Duke gjelbëruar kurrikulën dhe trajnimin, institucionet e AFP-së mund të luajnë një rol transformues në përgatitjen e një brezi të ri profesionistësh, të cilët jo vetëm janë të aftë në profesionet e tyre, por edhe të përkushtuar ndaj parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm. Kjo

qasje siguron që qëndrueshmëria të bëhet një vlerë thelbësore në arsim dhe praktikë profesionale, duke nxitur ndryshime pozitive në komunitete.

3.3 Nxitja e Kërkimit dhe Inovacionit të Qëndrueshëm në Institucionet e AFP-së

Kërkimi dhe inovacioni janë shtytësit kryesorë të zhvillimit të qëndrueshëm, duke ofruar zgjidhje të reja për sfidat mjedisore dhe duke avancuar njohuritë në qëndrueshmëri. Ky kapitull eksploron se si institucionet e AFP-së mund të nxisin një kulturë të qëndrueshme kërkimore dhe inovacioni, duke inkurajuar studentët dhe fakultetin të angazhohen në projekte që kontribuojnë për një të ardhme të qëndrueshme.

3.3.1 Elementët kryesorë të kërkimit dhe inovacionit të qëndrueshëm

1. **Kërkimi në Qëndrueshmëri:** Promovoni iniciativat kërkimore të fokusuara në çështjet e qëndrueshmërisë, duke inkurajuar fakultetin dhe studentët të eksplorojnë zgjidhje novatore për sfidat mjedisore.
2. **Projektet bashkëpunuese:** Lehtësoni projekte kërkimore bashkëpunuese që bashkojnë studentët, fakultetin dhe partnerët e jashtëm, si bizneset lokale, organizatat e komunitetit dhe institucione të tjera arsimore, për të punuar në problemet e lidhura me qëndrueshmërinë.
3. **Qasja ndërdisiplinore:** Mbështetni përpjekjet kërkimore ndërdisiplinore duke kombinuar njohuri nga fusha të ndryshme, duke përmirësuar të kuptuarit e çështjeve komplekse të qëndrueshmërisë dhe duke nxitur zgjidhje tërësore.

4. **Inovacioni dhe sipërmarrja:** Inkurajoni zhvillimin e produkteve, shërbimeve dhe proceseve të qëndrueshme përmes laboratorëve të inovacionit dhe programeve të sipërmarrjes brenda institucionit.
5. **Angazhimi i komunitetit:** Angazhohuni me komunitetet lokale dhe globale në projekte kërkimore, duke siguruar që rezultatet të jenë relevante dhe të dobishme për shoqërinë dhe të kontribuojnë në qëllimet e zhvillimit të qëndrueshëm.

3.3.2 Rritja e Mjedisit të Kërkimit dhe Inovacionit

Infrastruktura dhe burimet: Siguroni infrastrukturën dhe burimet e nevojshme, të tilla si laboratorët, pajisjet dhe financimet, për të mbështetur kërkimin dhe inovacionin me cilësi të lartë në qëndrueshmëri.

Zhvillimi Profesional: Ofroni mundësi trajnimi dhe zhvillimi për fakultetin dhe studentët për të rritur aftësitë e tyre kërkimore, veçanërisht në fushat që lidhen me qëndrueshmërinë.

Njohja dhe stimujt: Njihni dhe shpërbleni kërkimin dhe inovacionin e jashtëzakonshëm në qëndrueshmëri, duke nxitur studentët dhe fakultetin për të ndjekur projekte në këtë fushë.

Përhapja dhe Zbatimi: Sigurohuni që rezultatet e kërkimit të qëndrueshmërisë dhe inovacionit të shpërndahen gjerësisht dhe të aplikohen brenda institucionit dhe komunitetit më të gjerë.

3.3.3 Zbatimi i iniciativave të kërkimit të qëndrueshëm dhe inovacionit

Përcaktimi i agjendës së kërkimit: Zhvilloni një agjendë të qartë kërkimore për qëndrueshmërinë që përputhet me qëllimet institucionale dhe adreson sfidat urgjente mjedisore.

Financimi dhe Mbështetja: Siguroni financim dhe mbështetje për projektet e kërkimit dhe inovacionit të qëndrueshmërisë. Shfrytëzoni burimet e brendshme, grantet dhe partneritetet.

Ngritja e kapaciteteve: Ndërtimi i kapaciteteve kërkimore brenda institucionit, duke investuar në zhvillimin profesional dhe duke krijuar një mjedis mbështetës kërkimor.

Partneritetet e komunitetit dhe industrisë: Krijoni partneritete të forta me organizatat dhe industrinë e komunitetit për të siguruar rëndësinë e kërkimit dhe për të lehtësuar zbatimin e inovacioneve.

Institucionet e AFP-së mund të kontribuojnë ndjeshëm në avancimin e njohurive dhe praktikave të qëndrueshmërisë, duke nxitur kërkimin dhe inovacionin e qëndrueshëm. Kjo qasje proaktive rrit profilin akademik dhe kërkimor të institucionit dhe i pajis studentët me aftësitë dhe përvojat e nevojshme për t'u bërë udhëheqës në zhvillimin e qëndrueshëm.

3.4 Ndërtimi i kapaciteteve për qëndrueshmëri në institucionet e AFP-së

Ndërtimi i kapaciteteve për qëndrueshmëri përfshin pajisjen e edukatorëve, administratorëve, studentëve dhe palëve të tjera të interesuara me njohuritë dhe kompetencat e nevojshme për t'u angazhuar në mënyrë efektive në praktikën e qëndrueshme. Ky kapitull përshkruan se si institucionet e AFP-së mund të zbatojnë programe gjithëpërfshirëse të ndërtimit të kapaciteteve që nxisin një kulturë institucionale të qëndrueshmërisë.

3.4.1 Strategjitë kryesore për ngritjen e kapaciteteve

1. **Zhvillimi Profesional për Edukatorët:** Zhvillimi dhe ofrimi i programeve të synuara të zhvillimit profesional për edukatorët, duke u fokusuar në integrimin e qëndrueshmërisë në proceset e mësimdhënies dhe të të nxënit.

2. **Trajnim për qëndrueshmërinë për administratorët dhe stafin:** Siguroni programe trajnimi për stafin administrativ dhe atë mbështetës për të inkorporuar parimet e qëndrueshmërisë në operacionet e kampusit, prokurimin dhe vendimmarrjen.
3. **Angazhimi dhe Udhëheqja e Studentëve:** Inkurajoni udhëheqjen dhe përfshirjen e studentëve në iniciativat e qëndrueshmërisë përmes seminareve, klubeve dhe projekteve që fuqizojnë studentët si agjentë të ndryshimit.
4. **Përfshirja e palëve të interesuara:** Angazhoni të gjithë aktorët institucionalë, duke përfshirë komunitetet lokale dhe partnerët e industrisë, në përpjekjet për ndërtimin e kapaciteteve për të siguruar një qasje të gjerë ndaj qëndrueshmërisë.
5. **Burimet dhe mjetet e të mësuarit:** Zhvilloni dhe shpërndani burime dhe mjete mësimore me cilësi të lartë që mbështesin edukimin dhe praktikën e qëndrueshme në të gjithë institucionin.

3.4.2 Zbatimi i Programeve të Ngritjes së Kapaciteteve

1. **Vlerësimi i nevojave:** Kryeni një vlerësim gjithëpërfshirës për të identifikuar nevojat specifike të ngritjes së kapaciteteve në lidhje me qëndrueshmërinë midis edukatorëve, stafit dhe studentëve.
2. **Dizajnimi dhe zhvillimi i programit:** Hartoni programe për ndërtimin e kapaciteteve të përshtatura për nevojat e identifikuar, duke përfshirë praktikën më të mira në edukimin e qëndrueshmërisë dhe mësimin e të rriturve.
3. **Ofrimi dhe Lehtësimi:** Zbatoni programet duke përdorur metoda efektive të ofrimit, të tilla si seminare dhe kurse në internet.
4. **Monitorimi dhe vlerësimi:** Krijimi i mekanizmave për monitorimin e efektivitetit të programeve të ngritjes së kapaciteteve dhe vlerësimi i ndikimit të tyre në praktikën e qëndrueshmërisë brenda institucionit.
5. **Përmirësimi i vazhdueshëm:** Përdorni reagimet dhe rezultatet e vlerësimit për të përmirësuar vazhdimisht programet e ndërtimit

të kapaciteteve, duke u siguruar që ato të mbeten të rëndësishme dhe praktike.

Ndërtimi i kapaciteteve për qëndrueshmëri është një komponent kritik në institucionet e AFP-së. Duke investuar në zhvillimin e arsimtarëve, stafit dhe studentëve, institucionet mund të krijojnë një komunitet të ditur dhe të motivuar të përkushtuar për zbatimin dhe avancimin e praktikave të qëndrueshmërisë. Ky kapacitet kolektiv është thelbësor për arritjen e qëllimeve më të gjera të qëndrueshmërisë dhe përgatitjen e studentëve për të përballuar sfidat e ardhshme.

3.5 Angazhimi i komunitetit dhe forcimi i partneriteteve për qëndrueshmëri në institucionet e AFP-së

Sfidat e qëndrueshmërisë i tejkalojnë kufijtë institucionalë, duke kërkuar përpjekje bashkëpunuese që angazhojnë aktorë të ndryshëm të komunitetit. Ky kapitull përshkruan se si institucionet e AFP-së mund të zgjerojnë shtrirjen dhe ndikimin e tyre duke nxitur partneritete të forta dhe duke u angazhuar me komunitetet lokale, industrinë dhe institucionet e tjera arsimore në iniciativat e qëndrueshmërisë.

3.5.1 Strategjitë për Angazhimin e Komunitetit dhe Ndërtimin e Partneritetit

- 1. Programet e kontaktit me komunitetin:** Zhvilloni dhe zbatoni programe informuese që përfshijnë komunitetin lokal në projekte të qëndrueshmërisë, të tilla si pastrimet mjedisore, iniciativat për bujqësi të qëndrueshme dhe projekte të energjisë së rinovueshme të bazuara në komunitet.

2. **Bashkëpunimi me industrinë:** Krijoni partneritete me bizneset dhe industritë lokale për të bashkëzhvilluar programe trajnimi të fokusuara në qëndrueshmëri, praktika dhe projekte kërkimore që përputhen me nevojat e industrisë dhe kontribuojnë në praktika të qëndrueshme.
3. **Partneritetet ndërinstytucionale:** Bashkëpunoni me institucione të tjera arsimore, si në nivel lokal ashtu edhe në nivel global, për të ndarë njohuritë, burimet dhe praktikat më të mira në edukimin dhe kërkimin mbi qëndrueshmërinë.
4. **Partneritetet Publiko-Privat:** Angazhohuni në partneritete publiko-private që shfrytëzojnë fuqitë dhe burimet e të dy sektorëve për të adresuar sfidat e qëndrueshmërisë dhe për të mbështetur zhvillimin e komunitetit.
5. **Angazhimi i palëve të interesuara në vendimmarrjen institucionale:** Përfshini aktorët e komunitetit në proceset e vendimmarrjes institucionale që lidhen me qëndrueshmërinë, duke siguruar që të merren parasysh perspektivat e ndryshme dhe iniciativat të kenë mbështetje të gjerë.

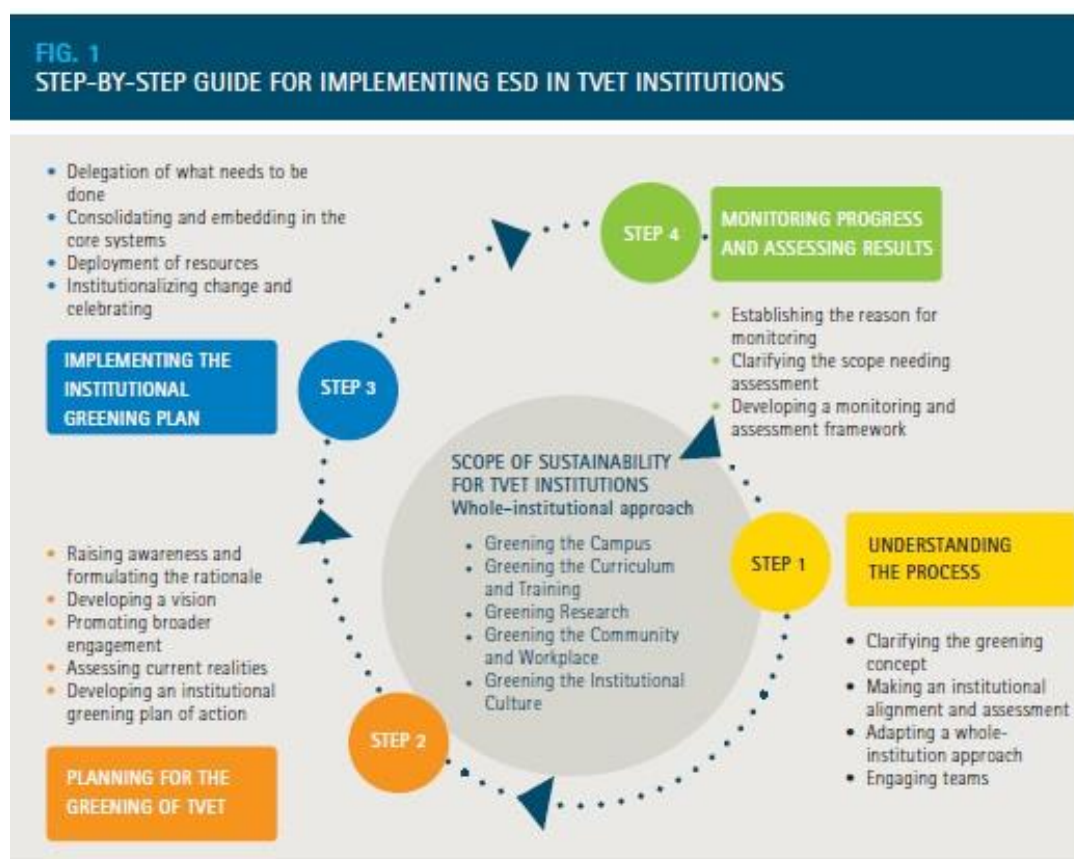
3.5.2 Zbatimi i Angazhimit Efektiv të Komunitetit dhe Iniciativave të Partneritetit

- **Hartimi i palëve të interesuara:** Identifikoni grupet kryesore të komunitetit, industrisë dhe institucionale të interesuara ose që mund të ndikohen nga iniciativat e qëndrueshmërisë.
- **Zhvillimi i Partneritetit:** Ndërtoni partneritete të bazuara në interesa të përbashkëta, qëllime të përbashkëta dhe pika të forta plotësuese, duke vendosur role, përgjegjësi dhe pritshmëri të qarta.
- **Projekte bashkëpunuese:** Nisni projekte bashkëpunuese që adresojnë sfida specifike të qëndrueshmërisë, duke ofruar mundësi për mësim praktik, kërkim të aplikuar dhe shërbim në komunitet.
- **Komunikimi dhe shpërndarja:** Krijimi i kanaleve efektive të komunikimit për të ndarë rezultatet dhe ndikimet e angazhimit të

komunitetit dhe nismave të partneritetit, duke nxitur transparencën dhe duke ndërtuar mbështetjen publike.

- **Komentet dhe Përshtatja:** Kërkoni reagime nga partnerët dhe anëtarët e komunitetit për të përmirësuar vazhdimisht strategjitë e angazhimit dhe për të siguruar që iniciativat të mbeten relevante dhe praktike.

Angazhimi i komunitetit dhe ndërtimi i partneriteteve të forta janë thelbësore për shtrirjen e ndikimit të iniciativave të qëndrueshmërisë përtej institucioneve të AFP-së. Duke punuar në bashkëpunim me komunitetet lokale, industrinë dhe partnerët e tjerë, institucionet e AFP-së mund të kontribuojnë në krijimin e shoqërive të qëndrueshme, të rrisin rëndësinë e programeve të tyre dhe të përgatisin studentët për pjesëmarrje aktive në përpjekjet e zhvillimit të qëndrueshëm.

Kapitulli 4 - Nga Qasjet në Veprim: Krijimi i një Plani Gjithëpërfshirës Veprimi për Institutet e AFP-së

Pasi të kemi eksploruar më parë pesë qasjet kryesore për përfshirjen e qëndrueshmërisë brenda institucioneve të AFP-së, tani është koha për t'i përkthyer këto koncepte në veprim. Ky kapitull ofron një udhëzues hap pas hapi për zhvillimin e një plani veprimi gjithëpërfshirës që përfshin të gjithë qasjen e institucionit, duke siguruar një zbatim sistematik dhe efektiv të nismave të qëndrueshmërisë.¹⁴

Hapi 1: Konsolidimi i mirëkuptimit dhe angazhimit

Qasjet sintetizuese: Rishikoni pesë qasjet kryesore për integrimin e qëndrueshmërisë brenda institucionit, duke siguruar një kuptim të qartë të implikimeve dhe ndërlidhjeve të tyre.

Marrja e angazhimit institucional: Siguroni një angazhim të fortë për qëndrueshmëri nga të gjitha nivelet institucionale, duke theksuar rëndësinë e një qasjeje të unifikuar për arritjen e objektivave të parashikuara të qëndrueshmërisë.

Hapi 2: Planifikimi Strategjik i përafruar me Pesë Qasjet

Vizioni dhe përcaktimi i qëllimeve: Përcaktoni një vizion të qëndrueshmërisë dhe qëllimet që pasqyrojnë angazhimin e institucionit ndaj pesë qasjeve, duke u siguruar që ato të jenë specifike, të matshme, të arritshme, relevante dhe të kufizuara në kohë (SMART).

Angazhimi gjithëpërfshirës i palëve të interesuara: Angazhoni një spektër të gjerë të palëve të interesuara, duke përfshirë fakultetin, stafin,

---

¹² <https://unevoc.unesco.org/yem/Workshop+on+Greening+TVET,+job+roles,+and+curricula>

studentët dhe partnerët e jashtëm, në procesin e planifikimit, duke shfrytëzuar njohuritë e tyre dhe duke nxitur një ndjenjë pronësie.

Zhvillimi i Planit të Veprimit: Zhvilloni një plan veprimi të detajuar që përshkruan iniciativat në fushat kryesore të identifikuara në pesë qasjet – gjelbërimi i kampusit, kurrikula, kërkimi dhe inovacioni, ngritja e kapaciteteve dhe angazhimi i komunitetit. Caktoni përgjegjësi, vendosni afate kohore dhe shpërndani burime për secilën iniciativë.

Hapi 3: Zbatimi i Planit të Veprimit

Prioritetizimi dhe zbatimi me faza: Priorizoni iniciativat bazuar në ndikimin dhe fizibilitetin, duke adoptuar një qasje me faza për zbatimin që lejon fitore të hershme dhe përparim të qëndrueshëm.

Ndërtimi i kapaciteteve: Zbatimi i programeve të synuara të trajnimit dhe zhvillimit për të pajisur palët e interesuara me aftësitë dhe njohuritë e nevojshme për të zbatuar planin në mënyrë efektive.

Komunikimi dhe Bashkëpunimi: Mbani linja të hapura komunikimi gjatë gjithë fazës së zbatimit, duke siguruar bashkëpunim dhe përshtatje të vazhdueshme bazuar në reagimet dhe mundësitë e shfaqura.

Hapi 4: Monitorimi, Vlerësimi dhe Përmirësimi i Vazhdueshëm

Krijimi i Mekanizmave Monitorues: Krijimi i sistemeve për monitorimin e vazhdueshëm të zbatimit të planit të veprimit, duke përdorur tregues të paracaktuar dhe etapa për të matur progresin.

Vlerësimi dhe Reflektimi: Vlerësoni rregullisht rezultatet e iniciativave të qëndrueshmërisë, duke reflektuar mbi sukseset, sfidat dhe mësimet e nxjerra për të informuar planifikimin e ardhshëm.

Planifikimi përsëritës: Përqafoni një qasje përsëritëse për planifikimin e veprimit, duke lejuar rregullime dhe përmirësime të planit bazuar në rezultatet e vlerësimit dhe prioritetet në zhvillim të qëndrueshmërisë.

Duke ndjekur këtë udhëzues hap pas hapi, institucionet mund të funksionalizojnë në mënyrë efektive vizionin e tyre të qëndrueshmërisë,

duke integruar parimet e qëndrueshmërisë në çdo aspekt të operacioneve dhe ofertave të tyre arsimore. Kjo qasje proaktive dhe e strukturuar siguron që institucionet e AFP-së të kontribuojnë në qëllimet globale të qëndrueshmërisë dhe t'i pajisin studentët e tyre me njohuritë dhe aftësitë e nevojshme për një të ardhme të qëndrueshme.

4.1 Hapi 1: Konsolidimi i mirëkuptimit dhe angazhimit

Ky hap fillestar përfshin sintetizimin e qasjeve konceptuale ndaj qëndrueshmërisë dhe sigurimin e angazhimit të gjerë institucional.

Kuptimi i Qëndrueshmërisë në AAP

- *Ndërgjegjësimi Gjithëpërfshirës:* Kryeni seminare dhe diskutime për të thelluar të kuptuarit e qëndrueshmërisë midis të gjitha palëve të interesuara, duke përfshirë fakultetin, stafin, administratorët dhe studentët. Përqendrohuni në dimensionet mjedisore, sociale dhe ekonomike të qëndrueshmërisë dhe rëndësinë e tyre me arsimin dhe trajnimin profesional.
- *Integrimi i qasjeve:* Rishikoni dhe diskutoni pesë qasjet kryesore për përfshirjen e qëndrueshmërisë (gjelbërimi i kampusit, kurrikulës, kërkimit dhe inovacionit, ndërtimi i kapaciteteve dhe angazhimi i komunitetit) për të siguruar një kuptim gjithëpërfshirës të aplikimit të tyre brenda kontekstit të AFP-së.

Ndërtimi i Angazhimit

- *Mbështetja e leadershipit:* Siguroni mbështetje të qartë dhe përkushtim nga udhëheqja e institucionit, duke siguruar që qëndrueshmëria të njihet si një prioritet strategjik në nivelin më të lartë.
- *Politika institucionale:* Zhvilloni ose rishikoni politikat institucionale për të reflektuar përkushtimin ndaj

qëndrueshmërisë, duke përfshirë parimet e qëndrueshmërisë në misionin, vizionin dhe vlerat e institucionit.

- *Angazhimi i palëve të interesuara:* Angazhoni një gamë të gjerë palësh të interesuara në dialog për rëndësinë e qëndrueshmërisë, duke inkurajuar kontributin e tyre dhe duke nxitur një vizion të përbashkët për një të ardhme të qëndrueshme.

Vendosja e skenës për veprim

- *Krijimi i një Komiteti për Qëndrueshmërinë:* Formoni një komitet ose grup pune të dedikuar për qëndrueshmërinë, i përbërë nga përfaqësues nga i gjithë institucioni, për të udhëhequr dhe koordinuar përpjekjet për qëndrueshmërinë.
- *Vlerësimi Fillestar:* Kryeni një vlerësim fillestar të qëndrueshmërisë për të krijuar një bazë të praktikave aktuale dhe për të identifikuar fushat për përmirësim. Kjo mund të përfshijë vlerësimin e kurrikulave ekzistuese, operacionet e kampusit, aktivitetet kërkimore dhe përpjekjet e angazhimit të komunitetit në lidhje me kriteret e qëndrueshmërisë.
- *Përcaktimi i qëllimeve:* Bazuar në vlerësimin fillestar dhe të kuptuarit gjithëpërfshirës të qëndrueshmërisë, vendosni synimet paraprake të qëndrueshmërisë në përputhje me objektivat strategjike të institucionit dhe fushat e identifikuara për përmirësim.

Hapi i parë në krijimin e një plani veprimi për qëndrueshmërinë në institutet e AFP-së është thelbësor për të siguruar një mirëkuptim të përbashkët dhe përkushtim të vendosur. Duke angazhuar të gjithë palët e interesuara në këtë fazë themelore, institucionet mund të ndërtojnë një bazë të fortë për zhvillimin dhe zbatimin me sukses të një plani veprimi gjithëpërfshirës të qëndrueshmërisë.

4.2 Hapi 2: Planifikimi Strategjik i përafuar me Pesë Qasjet

Me një themel të fortë mirëkuptimi dhe përkushtimi, hapi tjetër është

zhvillimi i një plani strategjik veprimi që përputhet me pesë qasjet kryesore të qëndrueshmërisë. Kjo fazë e planifikimit është kritike për përcaktimin e drejtimeve, objektivave dhe strategjive të qarta për integrimin e qëndrueshmërisë në të gjitha aspektet e një institucioni.

Vizioni dhe Vendosja e Qëllimeve

- *Vizioni i Qëndrueshmërisë:* Artikuloni një vizion të qartë dhe frymëzues për qëndrueshmërinë që pasqyron aspiratat dhe angazhimin e institucionit për zhvillim të qëndrueshëm.
- *Qëllimet SMART:* Vendosni qëllime specifike, të matshme, të arritshme, të rëndësishme dhe të kufizuara në kohë (SMART) për qëndrueshmërinë në përputhje me objektivat strategjike të institucionit dhe pesë qasjet kryesore.

Angazhimi gjithëpërfshirës i palëve të interesuara

- *Pjesëmarrja e gjerë:* Sigurimi i pjesëmarrjes së gjerë të palëve të interesuara në procesin e planifikimit, duke përfshirë fakultetin, stafin, studentët dhe partnerët e jashtëm, për të mbledhur perspektiva të ndryshme dhe për të nxitur një ndjenjë pronësie dhe përkushtimi ndaj qëllimeve të qëndrueshmërisë.
- *Workshope bashkëpunuese:* Organizoni seminare bashkëpunuese dhe sesione në të cilat shkëmbehen ide, për të identifikuar prioritetet, për të mbledhur iniciativa dhe për të bashkëkrijuar planin e veprimit.

Zhvillimi i Planit të Veprimit

- *Fushat kryesore të fokusit:* Identifikoni fushat kryesore të fokusit për iniciativat e qëndrueshmërisë bazuar në pesë qasjet, duke siguruar një plan gjithëpërfshirës dhe holistik që mbulon integrimin e kurrikulës, operacionet e kampusit, kërkimin dhe inovacionin, ndërtimin e kapaciteteve dhe angazhimin e komunitetit.
- *Iniciativat dhe projektet:* Përshkruani iniciativat dhe projektet specifike për secilën fushë të fokusit, duke detajuar veprimet që

do të ndërmerren, palët përgjegjëse, burimet e kërkuara dhe afatet kohore.

- *Integrimi në Planifikimin Institucional:* Sigurohuni që plani i veprimit për qëndrueshmërinë të jetë i integruar në proceset më të gjera të planifikimit institucional, në përputhje me planin dhe objektivat e përgjithshme strategjike të institucionit.

Strukturat e Alokimit dhe Mbështetjes së Burimeve

- *Identifikimi i burimeve:* Identifikoni burimet e nevojshme për zbatimin e planit të veprimit, duke përfshirë burimet financiare, njerëzore dhe materiale, dhe zhvilloni një plan për sigurimin e këtyre burimeve.
- *Strukturat mbështetëse:* Krijoni struktura mbështetëse, të tilla si një zyrë qëndrueshmërie ose ekupe të dedikuara projekti, për të mbikëqyrur zbatimin e planit të veprimit dhe për të ofruar mbështetje të vazhdueshme.

Komunikimi dhe Dokumentacioni

- *Plani i komunikimit:* Zhvilloni një plan komunikimi për të mbajtur të informuar të gjitha palët e interesuara për progresin e nismave të qëndrueshmërisë, duke nxitur transparencën dhe angazhimin e vazhdueshëm.
- *Dokumentacioni:* Dokumentoni planin e veprimit në një format të qartë dhe të aksesueshëm, duke siguruar që ai të jetë lehtësisht i disponueshëm për të gjithë palët e interesuara dhe mund të shërbejë si pikë referimi për zbatimin dhe monitorimin.

Faza e planifikimit strategjik është thelbësore në shndërrimin e angazhimit në veprim. Duke zhvilluar një plan veprimi gjithëpërfshirës dhe të harmonizuar, institucionet e AFP-së mund të sigurojnë një qasje të strukturuar dhe praktike për integrimin e qëndrueshmërisë, duke vendosur terrenin për zbatimin e suksesshëm dhe ndikim të qëndrueshëm.

4.3 Hapi 3: Zbatimi i Planit të Gjëlberimit

Me një plan veprimi gjithëpërfshirës të vendosur, fokusi kalon te zbatimi. Kjo fazë përfshin ekzekutimin e iniciativave të planifikuara të qëndrueshmërisë në të gjithë institucionin, nga gjëlberimi i kampusit dhe kurrikulës deri te angazhimi i komunitetit dhe nxitja e kërkimit dhe inovacionit në qëndrueshmëri.

Prioritizimi dhe zbatimi me faza

- *Prioritizimi i iniciativave:* Vlerësoni iniciativat e përshkruara në planin e veprimit për të përcaktuar prioritetin e tyre bazuar në ndikimin, fizibilitetin dhe përafrimin me qëllimet institucionale. Ky prioritet ndihmon në fokusimin e përpjekjeve në fushat me ndikim të lartë.
- *Qasje me faza:* Mirato një qasje me faza për zbatimin, duke filluar me iniciativat që mund të gjenerojnë fitore të shpejta ose që mund të kenë një ndikim të rëndësishëm të menjëhershëm. Kjo qasje ndihmon për të krijuar vrull dhe për të demonstruar vlerën e përpjekjeve për qëndrueshmëri.

Mobilizimi i burimeve dhe ngritja e kapaciteteve

- *Mobilizimi i burimeve:* Siguroni burimet e identifikuara gjatë fazës së planifikimit, duke përfshirë financimin, personelin dhe materialet. Kjo mund të përfshijë shpërndarjen e fondeve buxhetore, kërkimin e financimit të jashtëm ose rialokimin e burimeve ekzistuese.
- *Ngritja e kapaciteteve:* Zbatoni programe për ndërtimin e kapaciteteve për fakultetin, stafin dhe studentët për t'u siguruar që ata kanë aftësitë dhe njohuritë e nevojshme për të kontribuar në mënyrë efektive në iniciativat e qëndrueshmërisë.

Nisja e iniciativave dhe angazhimi i palëve të interesuara

- *Nisja e iniciativës:* Nisni zyrtarisht iniciativat e qëndrueshmërisë, duke siguruar që ato të jenë të komunikuar mirë në të gjithë

institucionin dhe që të gjithë palët e interesuara të dinë rolet dhe përgjegjësitë e tyre.

- *Angazhimi i palëve të interesuara:* Ruani angazhimin aktiv me të gjitha palët e interesuara, duke përfshirë studentët, fakultetin, stafin dhe partnerët e jashtëm, për të siguruar përfshirjen dhe mbështetjen e tyre të vazhdueshme për iniciativat.

Monitorimi i Progresit dhe Rregullimi i Strategjive

- *Mekanizmat Monitorues:* Krijimi i mekanizmave për monitorimin e progresit të secilës iniciativë duke përdorur treguesit dhe pikat kryesore të përcaktuara në planin e veprimit.
- *Rrathët e reagimit:* Krijoni cikle reagimesh që lejojnë rishikimin e rregullt të progresit dhe sfidave, duke lehtësuar përshtatjet në kohë të strategjive dhe qasjeve sipas nevojës.

Festimi i sukseseve dhe ndërtimi i vrullit

- *Njohja e arritjeve:* Festoni sukseset dhe arritjet përmes iniciativave të qëndrueshmërisë, duke njohur kontributet e individëve dhe ekipeve.
- *Ndikimi i komunikimit:* Ndani historitë e suksesit dhe ndikimin pozitiv të përpjekjeve për qëndrueshmëri me institucionin dhe komunitetin më të gjerë për të ndërtuar vrullin dhe për të nxitur një kulturë të qëndrueshmërisë.

Faza e zbatimit është vendi ku planifikimi takohet me veprimin. Duke zbatuar në mënyrë sistematike planin e veprimit të qëndrueshmërisë, institucionet e AFP-së mund të bëjnë përparim të prekshëm drejt qëllimeve të tyre të qëndrueshmërisë, duke krijuar një mjedis kampusi më të qëndrueshëm, duke pasuruar kurrikulën dhe duke angazhuar komunitetin në mënyrë kuptimplotë.

4.4 Hapi 4: Monitorimi i progresit dhe vlerësimi i rezultateve

Pas zbatimit të iniciativave të qëndrueshmërisë, është thelbësore të monitorohet progresi dhe të vlerësohen rezultatet e tyre. Ky hap i fundit

siguron që përpjekjet e institucionit për qëndrueshmëri janë në rrugën e duhur, duke arritur ndikimin e dëshiruar dhe duke kontribuar në përmirësimin e vazhdueshëm.

Krijimi i Mekanizmave Monitorues

- *Treguesit e performancës:* Identifikoni tregues të qartë dhe të matshëm për çdo iniciativë për të gjurmuar progresin kundrejt objektivave dhe qëllimeve të përkrahura në planin e veprimit.
- *Mbledhja e të dhënave:* Vendosni sisteme për mbledhjen e rregullt të të dhënave në lidhje me treguesit e performancës, duke u siguruar që të dhënat të jenë të besueshme, në kohë dhe të aksesueshme.

Rishikimi dhe vlerësimi i rregullt

- *Rishikimet e planifikuara:* Kryeni takime të rregullta rishikimi për të vlerësuar progresin e iniciativave të qëndrueshmërisë, duke përfshirë palët kryesore të interesuara në procesin e vlerësimit.
- *Raportet e Vlerësimit:* Përpiloni raporte vlerësimi që përmbledhin gjetjet, duke theksuar sukseset, sfidat dhe fushat për përmirësim.

Të mësuarit dhe përshtatja

- *Mësimet e nxjerra:* Dokumentoni mësimet e nxjerra nga proceset e zbatimit dhe vlerësimit, duke u fokusuar në atë që funksionoi mirë dhe që mund të përmirësohej.
- *Menaxhimi adaptiv:* Përdorni njohuritë e fituara nga monitorimi dhe vlerësimi për të bërë rregullime të informuara për iniciativat e qëndrueshmërisë, duke rritur efektivitetin dhe ndikimin e tyre.

Komentet dhe Angazhimi i Palëve të Interesit

- *Komentet e palëve të interesuara:* Kërkoni reagime nga palët e interesuara, duke përfshirë studentët, fakultetin, stafin dhe partnerët e jashtëm, mbi perceptimet e tyre për iniciativat e qëndrueshmërisë dhe sugjerimet e tyre për përmirësim.

- *Angazhimi në procesin e rishikimit:* Përfshini palët e interesuara në procesin e rishikimit dhe vlerësimin, duke nxitur ndjenjën e pronësisë dhe përmirësimin bashkëpunues.

Komunikimi i rezultateve dhe festimi i suksesit

- *Komunikimi transparent:* Komunikoni rezultatet e proceseve të monitorimit dhe vlerësimin në mënyrë transparente për të gjitha palët e interesuara, duke theksuar arritjet dhe duke njohur fushat për rritje.
- *Njohja dhe kremtimi:* Njihni dhe festoni arritjet dhe kontributet e individëve dhe ekipeve në përpjekjet për qëndrueshmëri, duke përforcuar një kulturë të qëndrueshmërisë dhe vlerësimin.

Monitorimi i progresit dhe vlerësimi i rezultateve janë të nevojshme për të siguruar suksesin dhe përmirësimin e vazhdueshëm të iniciativave të qëndrueshmërisë në institucionet e AFP-së. Duke vlerësuar sistematikisht ndikimin e këtyre nismave, institucionet mund të përsosin strategjitë e tyre, të festojnë arritjet dhe të forcojnë angazhimin e tyre për qëndrueshmëri.

Konkluzioni dhe udhëzimet e ardhshme për institucionet e AFP-së

Ndërsa përfundojmë këto udhëzime, ne njohim mundësinë e rëndësishme që institucionet e Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) të mbrojnë qëndrueshmërinë. Këto udhëzime shërbejnë jo vetëm si një grup udhëzimesh, por si një ftesë për institucionet e AFP-së që të integrojnë qëndrueshmërinë në qendër të misionit të tyre, duke lidhur arsimin me kujdesin mjedisor dhe përfshirjen e komunitetit.

Udhëtimi drejt qëndrueshmërisë është edhe përgjegjësi, edhe mundësi. Ai kërkon një integrim holistik të praktikave të gjelbra në të gjithë kampuset, një kurrikul të plotësuar me parimet e zhvillimit të qëndrueshëm dhe një kulturë që nxit kërkimin dhe inovacionin për të zgjidhur sfidat mjedisore. Përtej kufijve të institucioneve, ai kërkon një përpjekje të bashkërenduar për t'u angazhuar dhe bashkëpunuar me

komunitetet, industrinë dhe entitetet e tjera arsimore për të krijuar një efekt të valëzuar qëndrueshmërie që i kapërcen kufijtë gjeografikë dhe shoqërorë.

Theksi mbi zhvillimin profesional brenda këtyre udhëzimeve nënvizon rolin kryesor të edukatorëve si pishtarë të këtij rrugëtimi transformues. Pajisja e tyre me aftësitë dhe njohuritë e nevojshme është thelbësore për kultivimin e një fuqie punëtore të ardhshme që është e aftë në zanatet e tyre përkatëse dhe thellësisht e përkushtuar ndaj qëndrueshmërisë.

Ndërsa institucionet e AFP-së miratojnë këto udhëzime, ato shënojnë një angazhim për një të ardhme ku arsimi është një kanal i fuqishëm për zhvillim të qëndrueshëm. Megjithatë i mbushur me sfida, ky udhëtim ofron mundësi të bollshme për inovacion, bashkëpunim dhe udhëheqje në sektorin e gjelbër dhe atë dixhital. Ai pozicionon institucionet e AFP-së si lojtarë kyç në axhendën globale të qëndrueshmërisë, duke rritur rëndësinë dhe qëndrueshmërinë e tyre në një botë gjithnjë në zhvillim.

Në frymën e përshtatjes dhe evolucionit të vazhdueshëm, institucionet e AFP-së inkurajohen të nxisin një mentalitet adaptiv, duke njohur peizazhin gjithnjë në ndryshim të qëndrueshmërisë. Shkathtësia institucionale do të jetë parësore në lundrimin e sfidave në zhvillim dhe shfrytëzimin e mundësive të reja në qëndrueshmëri dhe arsim.

Duke parë përpara, ne i shohim institucionet e AFP-së si bastione të qëndrueshmërisë, në ballë të pajisjes së një fuqie punëtore të aftë në teknologjitë e gjelbra dhe digjitale dhe të përkushtuara për një të ardhme të qëndrueshme. Ky vizion bazohet në një pamje të plotë të qëndrueshmërisë, duke kombinuar kujdesin për mjedisin, përgjegjshmërinë sociale dhe garantimin e shëndetit ekonomik.

Si përfundim, thirrja për veprim është e qartë. Është koha që institucionet e AFP-së të përdorin njohuritë dhe strategjitë e përshkruara në këto udhëzime për të bërë hapa të prekshëm drejt qëndrueshmërisë. Duke nxitur një kulturë bashkëpunimi dhe partneriteti, ne mund të përforcojmë ndikimin e përpjekjeve tona kolektive dhe të hapim rrugën

për një të ardhme të qëndrueshme, elastike dhe të barabartë. Rruga përpara është bashkëpunuese, inovative dhe, më e rëndësishmja, e zbatueshme. Së bashku, ne mund ta kthejmë vizionin e një të ardhmeje të qëndrueshme në realitet.

Addressing skills mismatching in the green sector through Digital Upskilling of vET

Coordinator
CENTRO SUPERIOR DE FORMACION EUROPA-SUR SA
Spain

Albanian Center for Education Care and Training (ACT CENTER)
Albania

Centar za ekonomski, tehnoloski i okolinski razvoj - CETEOR Sarajevo
Bosnia and Herzegovina

ZELENI DOM-GREEN HOME UDRUZENJE
Montenegro

EUROTRAINING EDUCATIONAL ORGANIZATION
Greece

CESIE
Italy

CHAMBER OF COMMERCE & INDUSTRY TIRANA
Albania

Chamber of Commerce and Industry of Banja Luka Region
Bosnia and Herzegovina

CSI CENTER FOR SOCIAL INNOVATION LTD
Cyprus

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Grant Agreement No 101092398